

› **SELF-SCAN RESULTATEN CASUS GEMEENTE OSS**
DE IMPACT VAN MOGELIJKE PRIVACY ENHANCING TECHNOLOGY
(PET) TOEPASSINGEN | CORINE BONTE, KIMBERLEY KRUIJVER,
HANS VAN VLIET, MARIANNE SCHAAPHOK | 28 JUNI 2021,
TNO 0001 D10660

› INHOUD

SELF-SCAN RESULTATEN

- 01. ALGEMENE INTRODUCTIE
- 02. PET-TECHNOLOGIE
- 03. ACHTERGROND EN METHODE
- 04. UITKOMSTEN SELF-SCAN
- 05. CONCLUSIE EN VERVOLG
- 06. BIJLAGE 1: SELF-SCAN
- 07. BIJLAGE 2: GEDETAILLEERDE UITKOMSTEN

› 1. ALGEMENE INTRODUCTIE

SELF-SCANS VOOR BELANGRIJKE TECHNOLOGIEËN

› **TECHNOLOGIE ONTWIKKELT ZICH RAZENDSNEL**

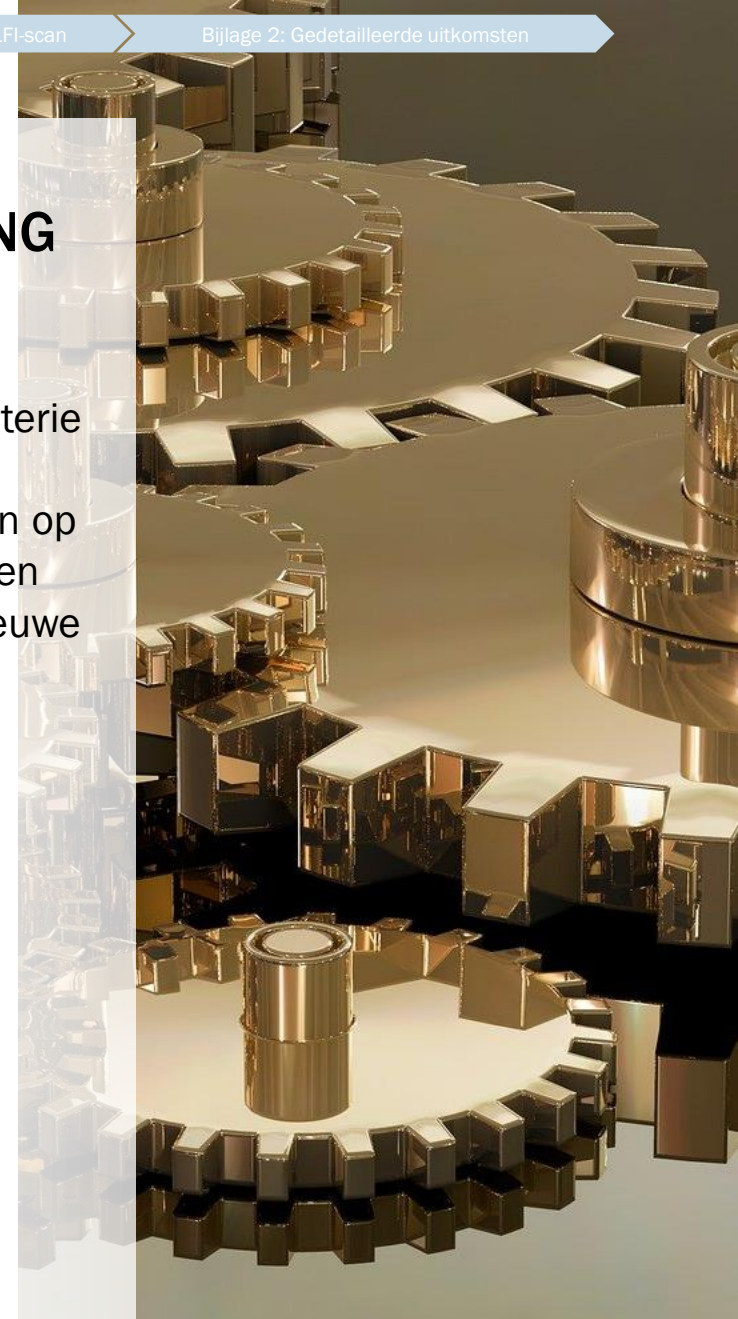
HET TECHNOLOGIE ADAPTATIEPROCES ONDERSTEUNT AANSLUITING

Technologie ontwikkelt zich razendsnel. Om deze ontwikkelingen bij te benen heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid een technologie adaptatieproces ontworpen. Dit proces helpt het departement en organisaties in het justitie- en veiligheidsdomein om snel te kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen. Zo kunnen interne processen worden aangepast om gebruik te kunnen maken van nieuwe technologische toepassingen, of om te handelen naar het gebruik van nieuwe technologische toepassingen in de buitenwereld.

Het technologie adaptatieproces bestaat uit vier fasen: signaleren, duiden, ontwikkelen en realiseren. De wens met dit proces is om structureel aan te sluiten bij technologische ontwikkelingen en tijdig te kunnen acteren door:

- › beleidsvisies en strategie op te stellen;
- › wet- en regelgeving te maken;
- › veiligheid te waarborgen;
- › uitvoering te ondersteunen;

met vroegtijdige interactie tussen beleid en uitvoering.

› DE SELF-SCAN DUIDT IMPACT VAN NIEUWE TOEPASSINGEN EN IS ONDERDEEL VAN HET TECHNOLOGIE ADAPTATIEPROCES

In 2020 heeft JenV aan TNO de vraag gesteld om te komen tot een eenduidig, generiek middel voor de duiding van risico's en kansen en de ethische, juridische en maatschappelijke impact van technologische ontwikkelingen.

- › Hiertoe is de SELF-Scan ontwikkeld;
- › De SELF-scans met TNO maken onderdeel uit van de tweede fase: duiden. Met een SELF-Scan kan een snelle inschatting gemaakt worden van mogelijke effecten van nieuwe toepassingen. Aan de hand van verschillende meningen kan er discussie worden gevoerd om te komen tot een beter beeld van kansen en dreigingen van nieuwe toepassingen op maatschappelijk (*Societal*) en ethisch (*Ethical*) vlak, en sterkten en zwakten op het vlak van wet- en regelgeving (*Legal*) of de organisatie (*Fit*). De uitkomsten van de SELF-Scan kunnen input vormen voor het opstellen van een handelingsperspectief ten aanzien van ontwerp van de toepassing of beleid t.a.v. de specifieke nieuwe, opkomende technologieën of input voor strategieën zoals de Strategie Nationale Veiligheid of een Strategische Kennis en Innovatie Agenda.
- › Voor een toelichting van de SELF-Scan, zie bijlage 1.

› SELF-SCANS OP BELANGRIJKE TECHNOLOGIEËN

PRIVACY ENHANCING TECHNOLOGIES, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, IMMERSIEVE LEERTECHNOLOGIE

De lange termijn doelstelling van de SELF-scan is inzichtelijker te maken welke gevolgen nieuwe technologieën binnen diverse toepassingsmogelijkheden hebben voor het justitie- en veiligheidsdomein. Om dit doel te bereiken, wordt elk jaar een programma samengesteld van SELF-scan voor onderwerpen die op dat moment het meest actueel zijn of waarvoor de meest urgente behoefte aan duiding bestaat. Dit zal (mede) bepaald worden op basis van de jaarlijkse technologiescan.

Voor dit jaar worden *use cases* door de SELF-scan gehaald op de volgende technologieën:

- › *Privacy Enhancing Technologies* (PET);
- › *Artificial Intelligence* (AI);
- › Immersieve leertechnologie.

SELF-scan worden ingezet als onderdeel van technologieverkenningen. Het stelt het ministerie van Justitie en Veiligheid in staat om technologische ontwikkelingen terug te brengen naar specifieke toepassingen en een geïnformeerde discussie te voeren over de impact en uitdagingen. Op basis van deze kennis kan bijvoorbeeld worden bepaald waar aanvullend beleid moet worden gemaakt, welke ontwikkelingen beleidsmatig of financieel gestimuleerd moeten worden, en welke ontwikkelen wellicht nauwkeurig gemonitord moeten worden om veiligheidsrisico's te beperken.

Deze rapportage bevat de SELF-scan resultaten van de *use cases* voor PET technologie.

› 2. PET-TECHNOLOGIE

WAT IS PET-TECHNOLOGIE?

› PET TECHNOLOGIE

WAT IS PET?

Werken met persoonsgegevens brengt altijd risico's met zich mee. De AVG verplicht ons om deze risico's zoveel mogelijk te beperken. Hier zijn veel manieren voor: door de organisatie van het werkproces (informatie alleen op basis van 'need to know' delen), door opleiding van de personen die met de gegevens werken, door zo min mogelijk gegevens te verwerken, door toegang tot de gegevens te beperken, of door technologische maatregelen te nemen. Een bijzondere categorie technologische maatregelen noemen we '*Privacy Enhancing Technologieën*' (PET's).

Privacy Enhancing Technologieën zijn bedoeld om gegevens maximaal te beschermen maar de (rechtmatige) verwerking van de gegevens zelf nog steeds mogelijk te maken. Ze zijn zo ontworpen dat de 'informatielekkage' minimaal is of zo mogelijk helemaal afwezig is. Dit is vooral belangrijk als er gegevens tussen partijen uitgewisseld moeten worden en de eigenaar van de gegevens er niet op voorhand op kan vertrouwen dat het verzenden en verwerken van gegevens volledig betrouwbaar is.

De toepassing van PET's zou vergeleken kunnen worden met het inschakelen van een echt 100% volledig betrouwbare derde partij. Zo'n partij bestaat meestal niet, echter met PET's wordt ervoor gezorgd dat hetzelfde effect bereikt kan worden: met wiskundige zekerheid kan gegarandeerd worden dat alléén de afgesproken gegevensverwerking mogelijk is en niets meer dan dat.

› PET TECHNOLOGIE

WAT IS PET?

Elke soort verwerking van gegevens is anders. PET's komen dan ook in verschillende soorten en maten voor. De gegevensbescherming is elke keer op maat gemaakt en dat kan het maken van een juiste keuze compliceren. Deze handreiking biedt daarvoor de aanknopingspunten.

Er zijn veel manieren waarop gegevens verwerkt kunnen worden. Elke specifieke verwerking heeft eigen kenmerken en daarmee ook eigen risico's op lekken van informatie. Daarom zijn er verschillende soorten *Privacy Enhancing Technologieën* ontworpen:

- › Gegevens onherleidbaar maken: anonimiseren en pseudonimiseren;
- › Vinden is toegestaan maar zoeken niet: *Bloom filters*;
- › Antwoorden bewust onnauwkeurig maken, maar niet té: *differential privacy*;
- › Geheime lijsten onderling vergelijken: *secure set intersection*;
- › Rekenen met versleutelde gegevens: homomorfe encryptie;
- › Een geheim in stukjes hakken: *secret sharing*.

› PET TECHNOLOGIE

WAT IS PET?

Deze lijst is niet uitputtend; wanneer noem je iets een *Privacy Enhancing* Technologie? Bovendien worden er steeds nieuwe technologieën ontwikkeld. Er zijn nog meer technieken die genoemd worden als databescherming een rol speelt.

Bijna alle technieken houden in dat verschillende partijen kleine beetjes informatie delen, die nét genoeg is om de vooraf overeengekomen analyse te maken maar ook niet meer dan dat. Dan zijn er verschillende partijen (*Multi Party*) die gezamenlijk een berekening (*Computation*) uitvoeren. Daarbij kan ook een soort vraag- en antwoordspel aan de orde zijn of moet een aantal stappen in een bepaalde volgorde worden doorlopen; dit wordt dan een protocol genoemd.

› 3. ACHTERGROND EN METHODE

CASUS BESTUURLIJK AFPAKKEN

SELF-SCAN

PET TECHNOLOGIEËN

Achtergrond casus

- › Voor PET technologieën zijn er in overleg met de ‘PET community’ van JenV een aantal casussen gekozen om de SELF-scan op toe te passen. Eén van die casussen is de casus ‘Bestuurlijk afpakken’, welke in dit rapport verder wordt toegelicht.
- › De casus is ontstaan vanuit de gemeente Oss en het RIEC. Zij zijn dan ook beiden betrokken geweest bij het uitvoeren van de SELF-scans. Verder zijn er ook experts betrokken geweest vanuit TNO en het ministerie van JenV.

Methode SELF-scan

- › Middels een survey zijn er voor elk kwadrant zeven criteria gescoord door de verschillende betrokkenen. Per kwadrant heeft er één workshop plaatsgevonden, in totaal dus vier workshops. Tijdens deze workshops zijn alle criteria doorlopen en bediscussieerd, beginnend bij het criterium van waar het meest discussie over was.
- › Naast de SELF-scan bij de gemeente Oss, vinden er nog een tweetal andere SELF-scans plaats rondom het thema PET technologie. De gezamenlijke resultaten bieden input voor een workshop met JenV-ers waarin breder na wordt gedacht over het bredere beleid ten aanzien van PET.
- › Bij de workshops zijn de deelnemers bevraagd op hun ervaring met de tool en de workshops. Ook hebben wij als team *lessons learned* vastgesteld die we mee kunnen nemen naar een volgende SELF-scan.

SELF-SCAN

HET GEVOLGDE PROCES

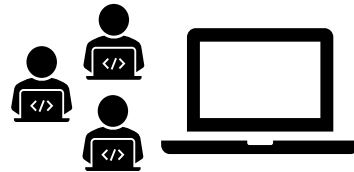
1. Use case beschrijving

De use case is ontstaan en beschreven in een samenwerking tussen de gemeente Oss, het RIEC, en TNO.

Wat houdt de use case in?

Wat levert de use case op?

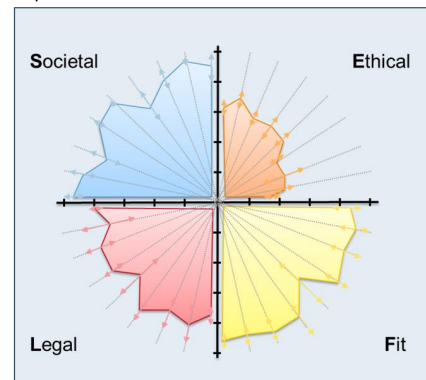
Wie zijn de mogelijke gebruikers?

2. Impact criteria scoren – online vragenlijst

Deelnemers van de gemeente Oss, het RIEC, JenV en TNO hebben de use case gescoord op *Societal*, *Ethical*, *Legal* en *Fit* impact.

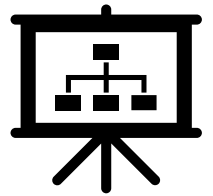
Impact assessment

3a. Workshop impactbepaling

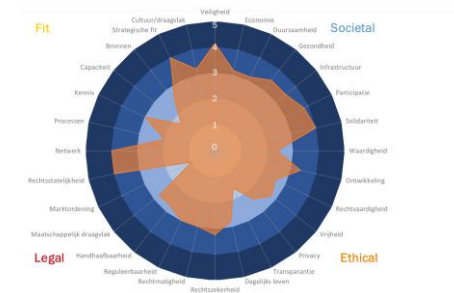
In vier aparte workshops zijn per kwadrant de scores van de enquête besproken met de respondenten en zijn kansen en dreigingen bediscussieerd.

Kansen
Kansen
Dreigingen
Dreigingen
Sterkten
Sterkten
Zwakten
Zwakten

3b. Analyse impactbepaling

Alle verzamelde input is in de laatste stap geanalyseerd, gestructureerd en gebundeld.

› METHODIEK

ONLINE VRAGENLIJST EN WORKSHOP

- › Deelnemers van de gemeente Oss, het RIEC, JenV en TNO zijn op basis van hun expertise gevraagd om een online enquête in te vullen voor één of meerdere kwadranten. Hierbij is gelet op de participatie van een divers gezelschap. Zie hieronder de aantallen deelnemers aan de enquête en workshops:
  - › 7 april 2021: Ethical: 6 deelnemers; 2 TNO'ers, 2 JenV'ers, 2 gemeente Oss.
  - › 13 april 2021: Legal: 6 deelnemers; 2 TNO'ers, 2 JenV'ers, 2 gemeente Oss.
  - › 19 april 2021: FIT: 5 deelnemers; 3 gemeente Oss, 2 RIEC.
  - › 21 april 2021: Societal: 5 deelnemers; 1 TNO'er, 2 JenV'ers, 2 gemeente Oss.
- › Binnen elk kwadrant zijn de deelnemers gevraagd het mogelijke effect van de *use case* op zeven criteria in te schatten door (1) het te scoren, en (2) het gegeven antwoord kort toe te lichten. In de resultaten zijn de gemiddelde scores van alle antwoorden weergegeven. De criteria en antwoordmogelijkheden per kwadrant zijn te vinden op de volgende slide.
- › In elke workshop bediscussieerden de deelnemers alle criteria per *use case*, startend bij de criteria waar in de survey de meest uiteenlopende antwoorden werden gegeven.

14%

Wat is het mogelijke effect van de use case op **Veiligheid**?

Denk aan: persoonlijke en maatschappelijke veiligheid, fysieke, digitale en ervaren veiligheid

1. Verslechtert   2. Verslechtert enigszins   3. Blijft gelijk/geen invloed   4. Verbeterd enigszins   5. Verbeterd

☐ 6. Onvoldoende kennis

Toelichting

Begin uw toelichting met uw gegeven score.

Voorbeeld: 2, omdat ...

Vorige   Volgende

SELF-SCAN CRITERIA

VRAGEN PER KWADRANT

Societal

Wat is het mogelijke effect van de use case op...

1. Veiligheid
2. Economie
3. Duurzaamheid
4. Gezondheid
5. Infrastructuur
6. Participatie
7. Solidariteit

1.	2.	3.	4.	5.
Verslechtert	Verslechtert enigszins	Blijft gelijk/ geen invloed	Verslechtert enigszins	Verbeterd

Legal

In hoeverre is wet- en regelgeving klaar voor de use case op het gebied van...

1. Rechtszekerheid
2. Rechtmatigheid
3. Reguleerbaarheid
4. Handhaafbaarheid
5. Maatschappelijk draagvlak
6. Marktordening
7. Rechtsstatelijkheid

1.	2.	3.	4.	5.
Helemaal niet	Enigszins	Gedeeltelijk	Grotendeels	Volledig

Ethical

Wat is het mogelijke effect van de use case op...

1. Waardigheid
2. Ontwikkeling
3. Rechtvaardigheid
4. Vrijheid
5. Privacy
6. Transparantie
7. Dagelijks leven

1.	2.	3.	4.	5.
Verslechtert	Verslechtert enigszins	Blijft gelijk/ geen invloed	Verslechtert enigszins	Verbeterd

Fit

In hoeverre is de organisatie klaar voor de use case op het gebied van...

1. Netwerk
2. Processen
3. Kennis
4. Capaciteit
5. Bronnen
6. Strategische fit
7. Cultuur/draagvlak

1.	2.	3.	4.	5.
Helemaal niet	Enigszins	Gedeeltelijk	Grotendeels	Volledig

› 4. UITKOMSTEN SELF-SCAN

CASUS BESTUURLIJK AFPAKKEN

› USE CASE 1: BESTUURLIJK AFPAKKEN

IMPACTBEPALING RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de impactbepaling van de *use case* ‘Bestuurlijk afpakken’ getoond. Dit is gebaseerd op de uitkomsten van de online enquêtes en de workshops.

OPBOUW HOOFDSTUK:

1. Het hoofdstuk start met een korte **beschrijving van de *use case***.
2. Vervolgens worden de **samengevatte resultaten** getoond van het maatschappelijke, ethische, juridische en organisatorische kwadrant.
3. **Bijlage 2** bevat de uitwerking van **de zeven criteria in detail** per kwadrant. In de grafieken staan de uitkomsten van de online enquête, in de tekst staan de uitkomsten van de enquête én de workshops voor de kwadranten:
  1. *Societal*;
  2. *Ethical*;
  3. *Legal*;
  4. *Fit*.

› **BESCHRIJVING USE CASE 1**

BESTUURLIJK ACPAKKEN

Wat houdt de use case in en wat levert het op?

Intra-gemeentelijke datadeling: Samenwerking op het gebied van ondermijning tussen de afdeling Veiligheid en de afdeling Incasso binnen de gemeente Oss. Om als gemeente effectiever op te kunnen treden tegen ondermijning.

Het gebruik van MPC-technologie leidt tot een efficiëntere, effectievere en veiligere manier van informatie-uitwisseling. De databases hoeven niet meer op persoonsniveau gedeeld te worden: de lijsten worden alleen in versleutelde vorm bij elkaar gebracht.

Welke PET-technologie wordt er gebruikt?

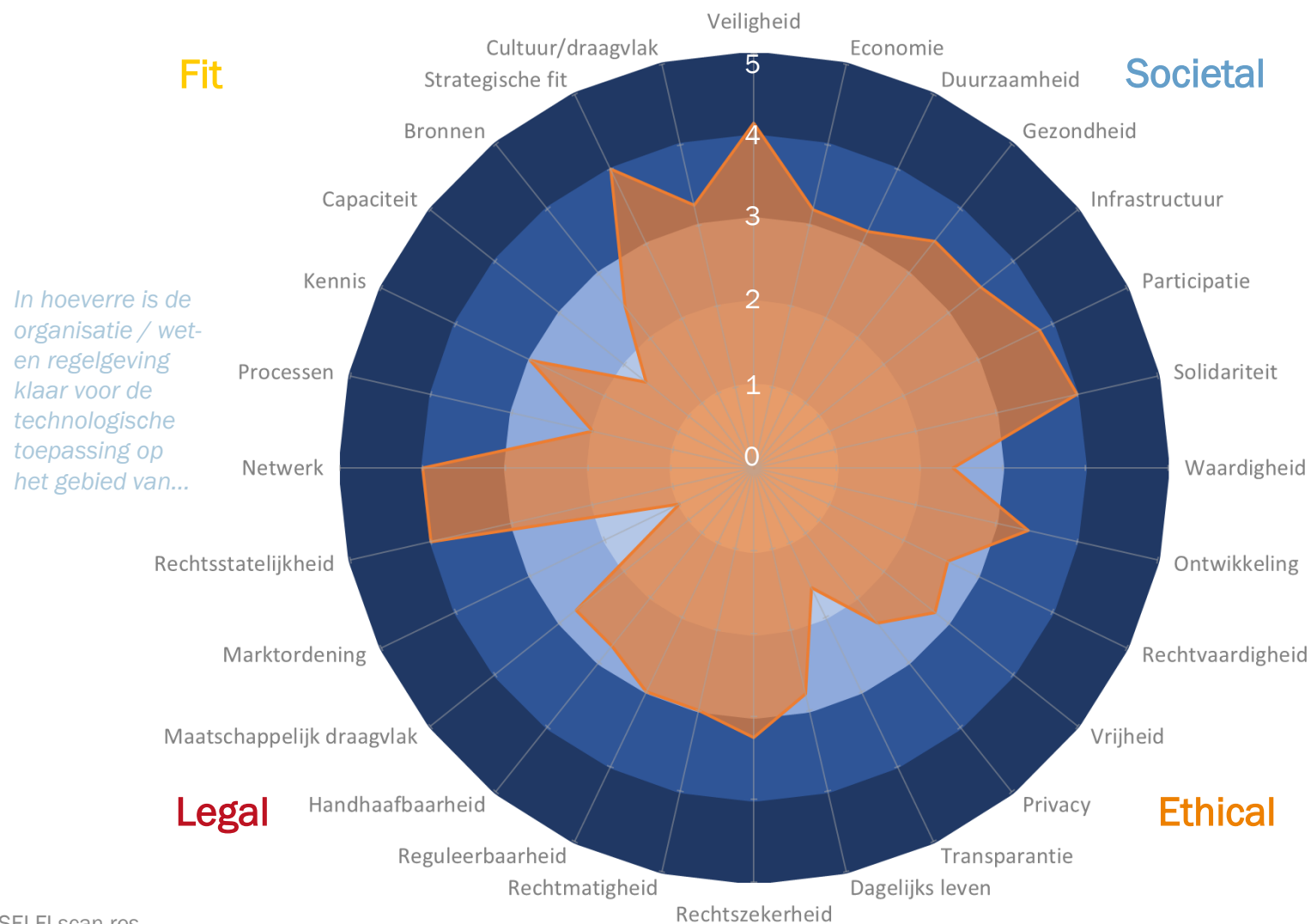
Binnen deze *use case* wordt gebruik gemaakt van *Multi Party Computation* (MPC) technologie. De twee informatiebronnen worden eerst met een speciaal type encryptie versleutelt waarmee het mogelijk is om toch een rangschikking te berekenen naar aanleiding van vooraf bepaalde indicatoren. Uiteindelijk zal alleen de rangschikking worden geopenbaard. De onderliggende (gevoelige) gegevens van de andere afdeling die zijn gebruikt om tot deze rangschikking te komen blijven geheim.

Wie zijn de mogelijke gebruikers?

In deze *use case* zijn de afdeling Veiligheid en afdeling Incasso van de gemeente (Oss) de gebruikers.

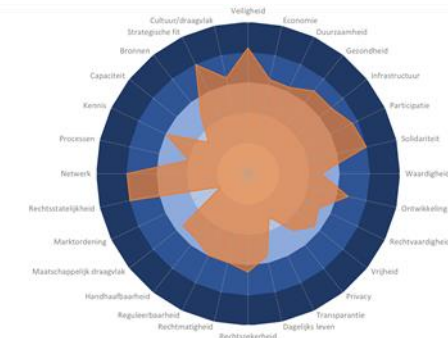

IMPACT VAN BESTUURLIJK AFPAKKEN OP SOCIETAL, ETHICAL, LEGAL EN FIT VLAK

Legal/Fit		Societal/Ethical
Volledig	4 - 5	Verbeterd
Grotendeels	3 - 4	Verbeterd enigszins
Gedeeltelijk	2 - 3	Blijft gelijk/geen invloed
Enigszins	1 - 2	Verslechtert enigszins
Helemaal niet	0 - 1	Verslechtert

2. SAMENVATTING SELF-SCAN – SOCIETAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

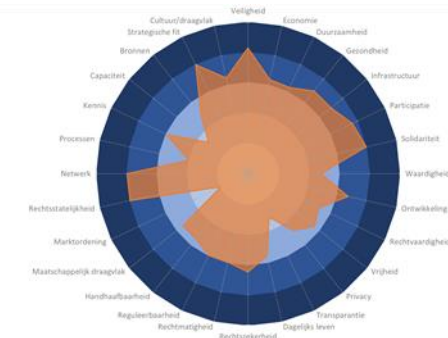
Kansen maatschappelijke aspecten

Met het koppelen van gegevens van verschillende afdelingen wordt de informatiepositie voor de gemeente verbeterd: je verrijkt de informatie die je al hebt. Het gericht kunnen uitvoeren van de analyse en het effectiever kunnen handelen is de grootste winst. Het zal ervoor zorgen dat ambtenaren beter kunnen worden ingezet wat positief bijdraagt aan de maatschappelijke orde.

Ook heeft de casus potentie om de veiligheid in het algemeen te verbeteren. Dit is mede afhankelijk van welke actie er volgt op basis van de data. Er zal dan ook een goede balans moeten zijn tussen het zorgen voor dan wel het straffen van de burger, mogelijk casus-specifiek. De verwachting is dat alleen een rekening sturen weinig maatschappelijk effect heeft op het gebied van criminaliteitsbestrijding. Goede aansluiting bij behoeften van een dader en een nieuw perspectief bieden heeft een beter lange termijn effect. In het algemeen zal er door het aanpakken van criminaliteit in de onderwereld een eerlijkere economie worden gecreëerd.

De *use case* en daarbij behorende technologie kan een mooi startpunt vormen voor een meer holistische benadering waarbij meerdere domeinen aan elkaar gekoppeld worden. Data vanuit het sociale domein kan bijv. ook worden toegevoegd. Hierbij moet uiteraard de privacy gewaarborgd blijven.

SAMENVATTING SELF-SCAN – SOCIETAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

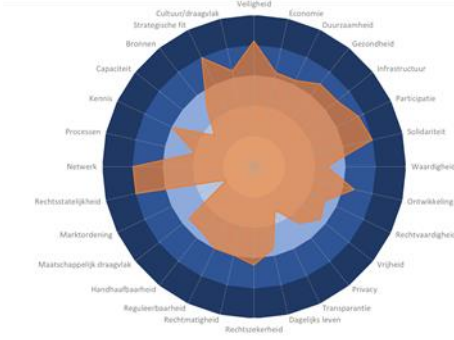
Dreigingen maatschappelijke aspecten

De positie die de gemeente inneemt ten aanzien van haar burgers is belangrijk voor het effect op de maatschappij. Als overheid kun je laten zien dat je ondermijnend gedrag aanpakt, maar de overheid zou er ook een negatief beeld mee kunnen wekken door bijvoorbeeld ‘controlerend’ over te komen. Dit kan mogelijk zelfs ondermijnend gedrag in de hand werken. De uitdaging is om een sociaal rechtvaardig systeem te bouwen met een technisch systeem.

Een vraagstuk rondom ondermijning is wie ‘de ondermijners’ precies zijn. Het zijn niet altijd moedwillige criminelen die regels willen ontduiken. Soms zijn het bijvoorbeeld ook arbeidsmigranten waarbij veel onbekendheid is, of die zich omringen met werkgevers die hen verkeerd voorlichten over rechten en plichten. In die gevallen speelt onwetendheid een belangrijke rol waardoor belastingen niet worden betaald. Het risico is dat alle gevallen hetzelfde worden behandeld, terwijl zulke situaties vragen om een andere aanpak.

Risico's liggen verder op het gebied van de afstand tot de overheid die vergroot wordt. Er komt minder mensenwerk aan te pas. Ook kan het voor burgers onduidelijk zijn waarom de gemeente bepaalde acties uitvoert, wat onrust kan veroorzaken. Daarom is het belangrijk goed vast te stellen wat je met de uitkomsten doet: burgers straffen of burgers helpen. Als overheid moet er verder gewaakt worden over het doel; waarvoor is het systeem voor informatiedeling bedacht, en in hoeverre laat je het systeem alles bepalen.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – ETHICAL BESTUURLIJK ACPAKKEN

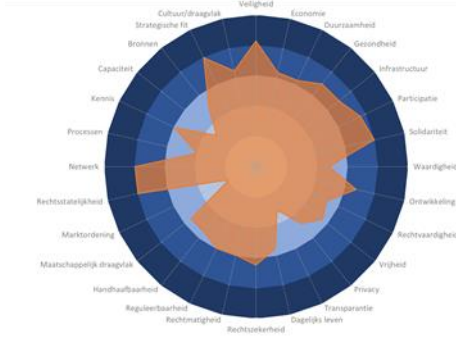
Kansen ethische aspecten

Met bestuurlijk afpakken kunnen we mensen op het spoor komen die begeleid kunnen worden naar een waardiger bestaan. Het betreft alleen criminele fraudeurs waar al een dossier over is, wat dus meer is dan alleen een vermoeden. Met de bedoeling om beter zicht te krijgen op criminelen is het een heel bruikbaar instrument om mogelijke criminaliteit (eerder) een halt toe te roepen. Ook zou het preventief kunnen werken wanneer burgers hiervan weten en daarmee (meer) gemotiveerd zijn om niet het criminele pad op te gaan of deze te verlaten.

De *use case* ondersteunt ambtenaren, waardoor zij beter in staat zijn snel en objectief te handelen. Op deze manier kan de ambtelijke inzet op een efficiënte manier verlopen. Ook kan het bijdragen aan een algemeen gevoel van rechtvaardigheid en vrijheid, omdat burgers weten dat burgers met criminele intenties minder vrijheid krijgen om crimineel gedrag ten uitvoer te brengen.

Voor transparantie is het belangrijk dat het bestuur aan de voorkant meegenomen wordt in hoe de lijstjes zullen ontstaan, zodat het door mensen en niet door computers is bedacht. Ook moet er nagedacht worden over de protocollen, dus hoe op basis van de lijstjes geacteerd mag en kan worden door de ambtenaren, bijvoorbeeld hoe de burger benaderd zal worden. Ook moet er de mogelijkheid bestaan het naar burgers uit te leggen waarom iemand op het lijstje staat. Dat kan bijvoorbeeld ook op voorhand door er iets over te communiceren op een website.

2. SAMENVATTING SELF-SCAN – ETHICAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

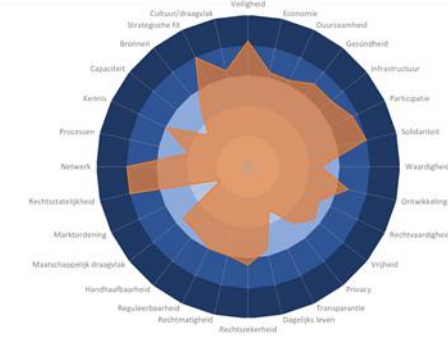
Dreigingen ethische aspecten

Met gebruik van deze technologie wordt de burger meer overgeleverd aan een systeem in plaats van aan menselijk werk. Daarbij kan de menselijke maat worden vergeten en wordt er mogelijk extra afstand gecreëerd. Het koppelen van gegevens om zo tot nieuwe een lijst van verdachte mensen te komen leiden tot ongewenste stereotypering, wat vervolgens kan leiden tot ongelijke en ongewenste behandeling van deze personen. Daarbij speelt ook de vraag in hoeverre de gemaakte lijst als volledig waar mag en kan worden beschouwd; worden er rechtvaardige en rechtmatige verbanden gelegd of correlaties aangetoond? En in hoeverre is het controleerbaar, wie mag erbij, wanneer, hoe lang, en in welke mate mag deze informatie worden gedeeld?

Een dergelijk lijstje kan leidend worden waarbij de wereld mogelijk (te snel) zwart-wit wordt ingedeeld. Het vaststellen van het doel van het lijstje is daarbij erg belangrijk: heeft het lijstje bijvoorbeeld als enige doel om zoveel mogelijk openstaande schulden te innen (straf), of (ook) om deze mensen te ondersteunen in een proces om uit de criminaliteit te komen (zorg)? Dit moet proportioneel zijn en ook de handelingsruimte van de ambtenaar moet helder zijn. Het gevaar is dat de ambtenaar teveel gaat leunen op de ‘waarheid’ van de lijstjes.

Ook bestaat er een risico dat de verdachte persoon uit de lijst op een vervelende manier wordt behandeld door de gemeente of dat een verdachte onterecht op het lijstje is gekomen. En er moet goed worden nagedacht over hoelang men op deze lijst blijft staan, en dus hoelang iemand verdacht blijft.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – LEGAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

Sterkten huidige wet- en regelgeving

De AVG er op is gericht rechtszekerheid te bieden met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. De AVG lijkt gedurende het gehele verwerkingsproces van toepassing. Tevens zijn er bestaande juridische overeenkomsten voor het uitwisselen van informatie tussen twee partijen zoals in deze *use case*. In alle gevallen (met of zonder gebruik van PET's) moet de gegevensverwerking vooraf duidelijk zijn.

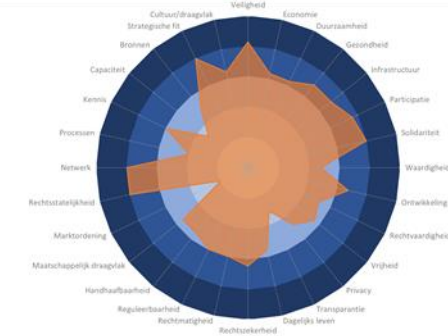
De koppeling van data voor 'onderzoeken naar ondermijningsactiviteiten' vindt soms al plaats in individuele gevallen. Dat suggereert dat er reeds een wettelijke grondslag is.

De wetgever kan via aanvullende wet- en regelgeving de AVG en UAVG (Uitvoeringswet AVG) aanvullen voor toepassingen van PET. De UAVG heeft de mogelijkheid om deze gegevens onder voorwaarden te verwerken door of ten behoeve van organen belast met de toepassing van het strafrecht. Tegelijkertijd biedt de (U)AVG wel een kader van waaruit de verwerking van persoonsgegevens beoordeeld moet worden.

Privacy Enhancing Technologies dragen bij aan het efficiënter/effectiever/veiliger maken van informatie-uitwisseling. MPC is als technologie een interessante uitwerking van *data protection by design*.

PET komt meer en meer op in verschillende domeinen. Er ontstaat meer druk om de techniek te duiden in een bestaande wet- en regelgeving. Dit soort ontwikkelingen zullen dan ook vooral worden aangemoedigd door de maatschappij. Een optie is een *red team* met verschillende organisaties en een burgerpanel te organiseren om kritisch in de keuken te komen kijken.

SAMENVATTING SELF-SCAN – LEGAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

Zwakten huidige wet- en regelgeving

Er is geen duidelijk juridisch kader voor PET-toepassingen. Het is nog niet volledig helder hoe MPC exact beschouwd moet worden in het licht van *data protection by design* en het anonimiseren van persoonsgegevens. Rechtszekerheid staat niet volledig op voorhand vast aangezien de AVG ook open normen hanteert.

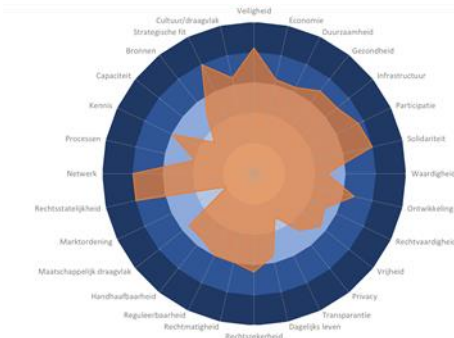
Ook is er te weinig expertise bij overheden om dit soort toepassingen goed te kunnen reguleren. Er zijn nog nauwelijks standaarden en de technologie is nog te nieuw om al te spreken van een duidelijke regulering. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft te weinig capaciteit om toe te zien op goede naleving van de wettelijke kaders.

Waarschijnlijk is er wel maatschappelijk draagvlak voor maatregelen die fraude tegengaan, maar veel weerstand voor de inzet van systemen die moeilijk te doorgronden zijn en waarvan de uitkomsten niet controleerbaar of eenvoudig uitlegbaar zijn. Recente misstanden kunnen leiden tot publiek wantrouwen over de intenties en de aanpak van overheidsorganisaties.

Bij PET's is vaak nog onduidelijk welke partijen welke rol hebben in het verwerkingsproces. De vraag is of er verschillende bevoegdheden zijn. Tevens is het nog onduidelijk op basis van welke bevoegdheden en welke grondslagen de gegevens mogen worden verwerkt. Het begrip ondermijning is lastig. Voor de *use case* zal moet worden uitgezocht hoe de lijnen tussen strafrecht en bestuursrecht lopen.

Hetzelfde geldt t.a.v. de juridische grond voor data-uitwisseling op grote schaal in plaats van op individueel casusniveau.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – FIT BESTUURLIJK ACPAKKEN

Sterkten huidige organisatie

De gemeente Oss heeft de afgelopen jaren behoorlijk geïnvesteerd en flinke stappen gezet in de aanpak van ondermijning. Tevens heeft de gemeente Oss heeft zich gecommitteerd aan de integrale aanpak van ondermijning. Integraal werken gaat goed. Iedereen onderkent dat dit een belangrijk onderwerp is, dat slimmer en beter uitgevoerd kan worden met de juiste inrichting met betrekking tot informatie-uitwisseling. De *use case* sluit hierbij aan. *Tooling* biedt de mogelijkheid om beter samen te werken.

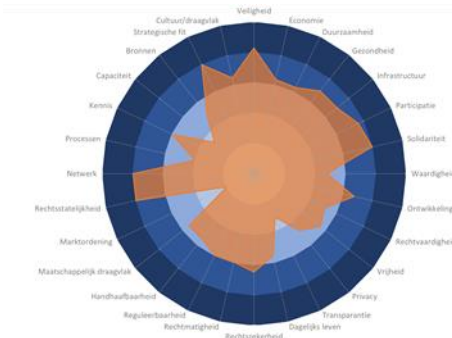
De gemeente is een stevige organisatie met experts in zowel het veiligheids- als het financieel-domein. Met daarbij aanvullende ondersteuning vanuit de TF-RIEC.

De gemeente staat er voor open, en waar een wil is, is een weg. Dus wordt er tijd voor vrijgemaakt. De personen betrokken bij deze pilot zien de toegevoegde waarde en zijn met veel enthousiasme aan de slag gegaan.

Als het nieuwe financiële systeem geland is, kan er tijd voor mogelijke verdere implementatie gemaakt worden.

Met prioritering via deze technologie zijn ondermijners eerder aan te pakken en tevens andere regelingen en vorderingen te kiezen. Voor de afdeling Veiligheid heeft de technologie veel toegevoegde waarde, omdat kennis beschikbaar komt zonder dat de gehele organisatie hoeft te weten dat naar een bepaalde persoon een onderzoek op gebied van ondermijning plaatsvindt.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – FIT BESTUURLIJK ACPAKKEN

Zwakten huidige organisatie

Informatiedeling is altijd lastig. Integraal werken is een uitdaging, zeker bij het huidige op afstand werken.

Kennis is nog niet volledig omdat sommige processen op financieel vlak niet (meer) in huis zijn georganiseerd. Kennis binnen de organisatie is nog niet gebundeld. Kennisuitwisseling is daarom belangrijk tussen de afdelingen. In gemeenten in het algemeen is te weinig kennis over creatieve incassomanieren.

Er is vanwege de werkdruk en taakverdeling minder tijd en capaciteit voor ‘experimenten’ zoals beschreven in de *use case*. De pilot waar Bestuurlijk Acpakken onder valt is in ontwikkeling en er is een transitie naar een nieuw financieel systeem.

Registratie van ondernemers is nog niet voldoende. Er is nog geen zicht op welke bronnen nodig zijn voor de *use case*.

De meerwaarde van het systeem zoals beschreven in de *use case* is niet voor alle betrokkenen duidelijk. Het lijkt een omslachtige manier; informatie kan ook intern verschaft worden met een uitdraai. Daarbij moet wel de AVG helemaal gerespecteerd blijven en er dus geen kans bestaan op informatielekkage.

› 5. CONCLUSIE EN VERVOLG

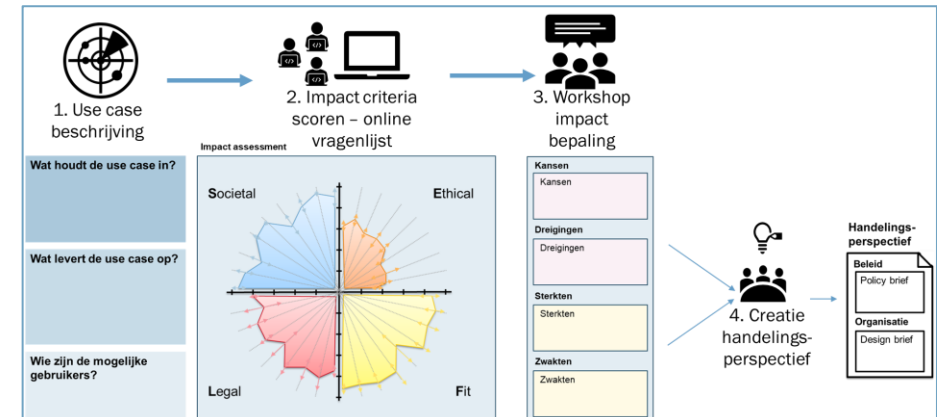
SELF-SCAN

PET-TECHNOLOGIE: USE-CASE BESTUURLIJK AFPAKKEN

Met **Privacy Enhancing Technologieën (PET's)** is het mogelijk gegevens maximaal te beschermen, terwijl verwerking van de gegevens nog steeds mogelijk is. Dit is vooral belangrijk bij uitwisseling van gegevens. Voor de bestrijding van ondermijning kijkt de gemeente Oss naar de mogelijkheden van intra-gemeentelijke datadeling. Dit met gebruik van een PET voor een veiligere manier van informatie-uitwisseling: Multi Party Computation (MPC) - technologie. De gegevensbestanden hoeven daarmee niet meer op persoonsniveau gedeeld te worden. De lijsten worden alleen in versleutelde vorm bij elkaar gebracht.

In workshops met vertegenwoordigers van de gemeente Oss, het RIEC, het Ministerie van JenV en TNO is een **SELF-scan** uitgevoerd naar deze mogelijke toepassing van MPC. De SELF-scan biedt vroegtijdig inzicht in de *Societal, Ethical, Legal* en *Fit* impact van een nieuwe toepassing van (een nieuwe) technologie. Daaruit volgen aanbevelingen voor acties op beleidsgebied (*policy brief*) en voor het ontwerp van het systeem (*design brief*).

Voor de **use case 'Bestuurlijk afpakken'** zijn de stappen 1 tot en met 3 van de SELF-scan doorlopen. De resultaten hiervan zijn een duiding van kansen en dreigingen en sterkten en zwakten. Hieruit volgt een vooruitblik op handelingsperspectief op gebied van beleid en ontwerp van deze toepassing van PET-technologie.

HOOFDLIJNEN RESULTATEN SELF-SCAN

BELANGRIJKSTE INZICHTEN

Kansen (*Societal & Ethical*)

- Verbeterde informatiepositie
- Sneller en objectiever kunnen handelen
- Creatie eerlijkere economie
- Nieuwe kansen voor holistische benadering
- Mensen begeleiden naar een waardiger bestaan
- Minder ruimte voor crimineel gedrag
- Communiceren over de werking

Dreigingen (*Societal & Ethical*)

- Beeld van een controlerende overheid
- Streng aanpak van onbedoelde criminaliteit
- Ongewenste stereotypering
- Creatie grotere afstand tot overheid
- Onduidelijkheid over rechtvaardigheid en rechtmatigheid
- Niet-proportioneel handelingsbevoegdheid van de ambtenaar
- Maatschappelijke weerstand ondoorgroondelijke systemen

Sterkten (*Legal*)

- AVG geeft rechtszekerheid verwerking persoonsgegevens
- Wettelijke kaders voor onderzoek naar ondermijningsactiviteiten
- AVG en UAVG kunnen door wetgever worden aangevuld

Zwakten (*Legal*)

- Nog geen duidelijk juridisch kader voor PET's (bv. data-uitwisseling op grote schaal)
- Onzekerheid m.b.t. rechtszekerheid
- Nog te weinig expertise en capaciteit voor regulatie
- Onduidelijkheid over bevoegdheid en grondslagen van gegevenswerking

Sterkten (*Fit*)

- PET's ondersteunen het doel van veiligere informatieuitwisseling
- Use case versterkt huidige integrale aanpak
- Veel expertise in de betrokken domeinen
- Capaciteit voor pilots is aanwezig

Zwakten (*Fit*)

- Uitdaging van integraal werken op afstand
- Kennisuitwisseling tussen afdelingen is er (te) weinig
- Nog te weinig registratie van ondermijners
- Meerwaarde van de toepassing nog niet duidelijk genoeg

› VOORUITBLIK OP HANDELINGSPERSPECTIEF

OVERWEGINGEN VOOR POLICY EN DESIGN BRIEF

Vooruitlopend op waar aan gedacht kan worden om de aan te passen in beleid of ontwerp zijn er tijdens de workshops een aantal suggesties gedaan om verder over na te denken. Deze worden hier genoemd:

- Het systeem moet sociaal rechtvaardig zijn en blijven;
- In hoeverre zijn de uitkomsten van het systeem alles bepalend?
- Zijn de uitkomsten er (met name) op gericht om burgers te straffen of te helpen?
- In hoeverre en hoe worden burgers meegenomen in de achterliggende werkwijze van het systeem en de ambtenaar?
- Hoe zorg je voor technisch rechtvaardige en rechtmatige verbanden?
- In hoeverre is het controleerbaar, wie mag erbij, wanneer, hoe lang, en in welke mate mag deze informatie worden gedeeld?
- Wat is nodig voor duidelijkere juridische kaders rondom PET-technologie, en hoe kan regulering plaatsvinden?
- Hoe lopen de lijnen tussen strafrecht en bestuursrecht?
- Mogelijkheden verkennen van experimenteren en leren.

› VERVOLGSTAPPEN

UITKOMSTEN SELF-SCAN ALS INPUT VOOR VERVOLGONDERZOEK

Zoals bij de inleiding aangegeven is het doel van de SELF-scans binnen dit project tweeledig: de uitkomsten van de SELF scan bieden input voor het PET-programma en input voor de verdere doorontwikkeling van de SELF-scans.

PET-PROGRAMMA

- › Voor deze en meerdere PET *use cases* zijn ethische en maatschappelijke kansen en dreigingen, alsook juridische en organisatorische sterkten en zwakten geïdentificeerd.
- › Vanuit deze geïdentificeerde topics kan het gesprek worden aangegaan hoe men door wil met de ontwikkeling van de *use cases* en welk vervolgonderzoek nodig is om met deze *use cases* aan de slag te gaan voor in de praktijk. Ook worden er algemene lessen getrokken uit de SELF scan over hoe JenV breed beter geanticipeerd kan worden op de toekomstige impact van PET-technologieën.

SELF-scans resultaten

SELF-scans

- › De SELF scan wordt dit jaar uitvoerig getest binnen verschillende technologieverkenningen.
- › Tijdens de uitvoering van de SELF-scans wordt daarbij aandacht gegeven aan reflectie op de tool, zowel door deelnemers als door ons het eigen projectteam.
- › Vanuit deze reflectie zijn er voldoende aanknopingspunten die meegenomen kunnen worden in de verdere doorontwikkeling van de SELF scan.

› 4. UITKOMSTEN SELF-SCAN

CASUS KNB

› USE CASE 1: BESTUURLIJK AFPAKKEN

IMPACTBEPALING RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de impactbepaling van de *use case* ‘KNB’ getoond. Dit is gebaseerd op de uitkomsten van de online enquêtes en de workshops.

OPBOUW HOOFDSTUK:

1. Het hoofdstuk start met een korte **beschrijving van de *use case***.
2. Vervolgens worden de **samengevatte resultaten** getoond van het maatschappelijke, ethische, juridische en organisatorische kwadrant.
3. **Bijlage 2** bevat de uitwerking van **de zeven criteria in detail** per kwadrant. In de grafieken staan de uitkomsten van de online enquête, in de tekst staan de uitkomsten van de enquête én de workshops voor de kwadranten:
  1. *Societal*;
  2. *Ethical*;
  3. *Legal*;
  4. *Fit*.

› **BESCHRIJVING USE CASE 1**

BESTUURLIJK AFPAKKEN

Wat houdt de use case in en wat levert het op?

Intra-gemeentelijke datadeling: Samenwerking op het gebied van ondermijning tussen de afdeling Veiligheid en de afdeling Incasso binnen de gemeente Oss. Om als gemeente effectiever op te kunnen treden tegen ondermijning.

Het gebruik van MPC-technologie leidt tot een efficiëntere, effectievere en veiligere manier van informatie-uitwisseling. De databases hoeven niet meer op persoonsniveau gedeeld te worden: de lijsten worden alleen in versleutelde vorm bij elkaar gebracht.

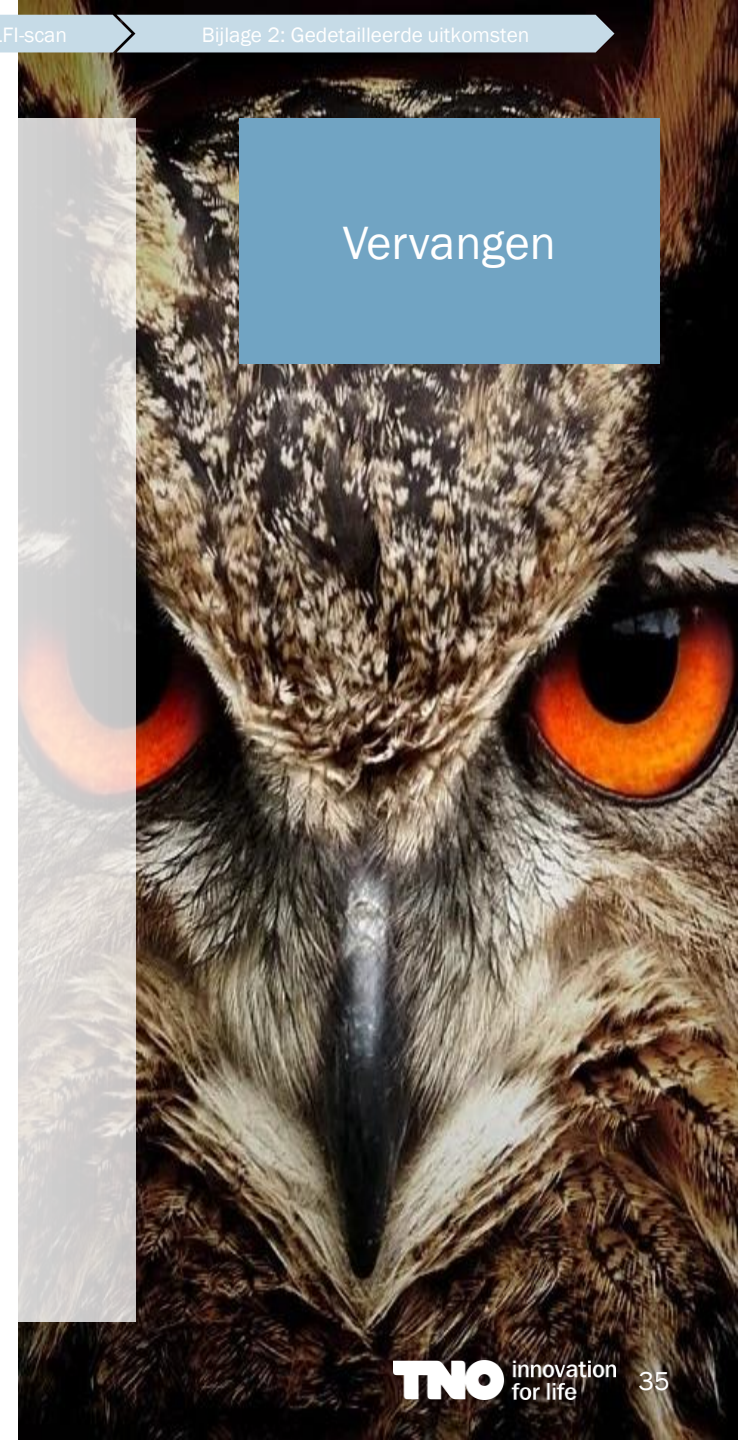
Welke PET-technologie wordt er gebruikt?

Binnen deze *use case* wordt gebruik gemaakt van *Multi Party Computation* (MPC) technologie. De twee informatiebronnen worden eerst met een speciaal type encryptie versleutelt waarmee het mogelijk is om toch een rangschikking te berekenen naar aanleiding van vooraf bepaalde indicatoren. Uiteindelijk zal alleen de rangschikking worden geopenbaard. De onderliggende (gevoelige) gegevens van de andere afdeling die zijn gebruikt om tot deze rangschikking te komen blijven geheim.

Wie zijn de mogelijke gebruikers?

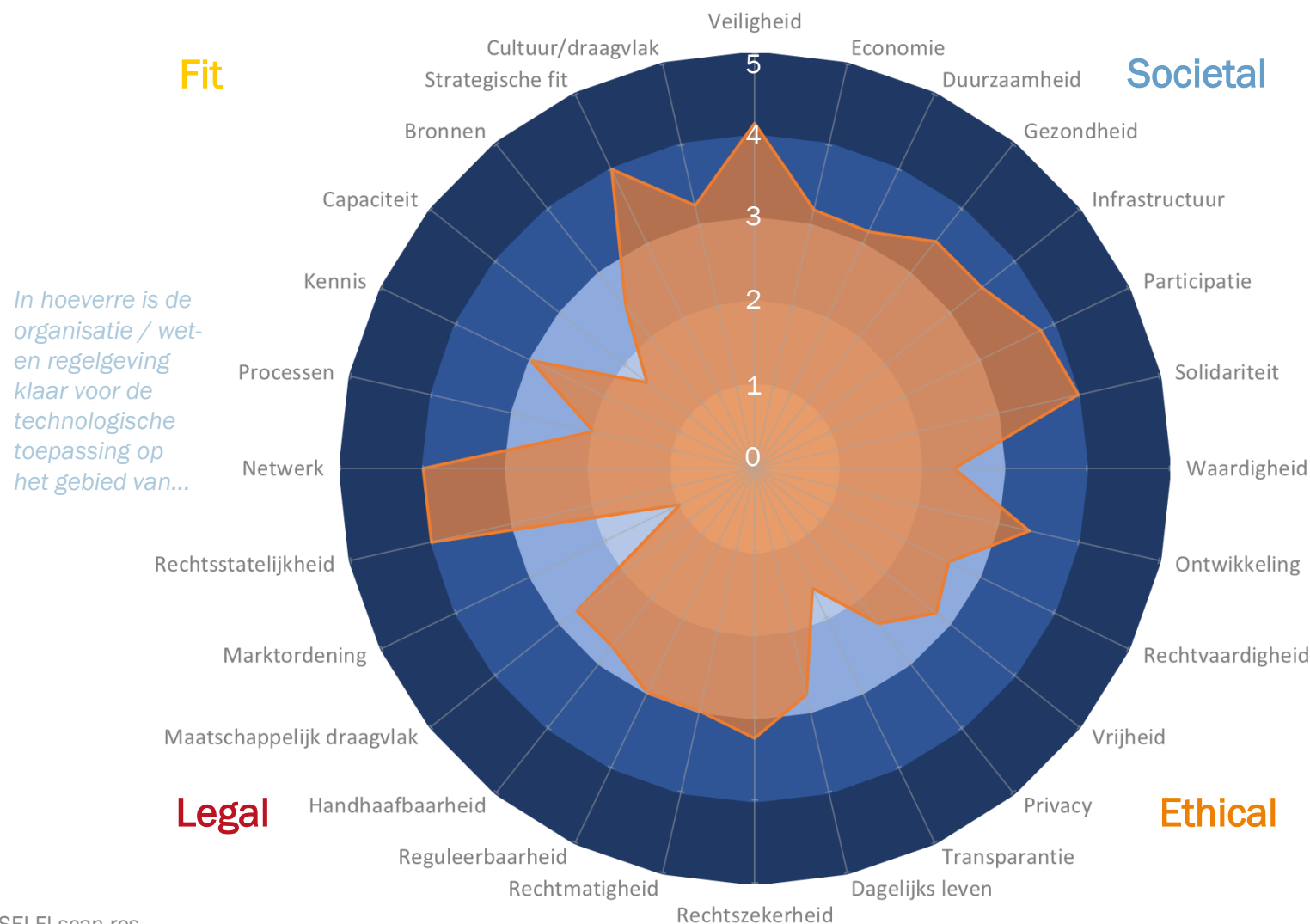
In deze *use case* zijn de afdeling Veiligheid en afdeling Incasso van de gemeente (Oss) de gebruikers.

Vervangen

IMPACT VAN BESTUURLIJK AFPAKKEN OP SOCIETAL, ETHICAL, LEGAL EN FIT VLAK

Vervangen

› SAMENVATTING SELF-SCAN – SOCIETAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

Kansen maatschappelijke aspecten

Met het koppelen van gegevens van verschillende afdelingen wordt de informatiepositie voor de gemeente verbeterd: je verrijkt de informatie die je al hebt. Het gericht kunnen uitvoeren van de analyse en het effectiever kunnen handelen is de grootste winst. Het zal ervoor zorgen dat ambtenaren beter kunnen worden ingezet wat positief bijdraagt aan de maatschappelijke orde.

Ook heeft de casus potentie om de veiligheid in het algemeen te verbeteren. Dit is mede afhankelijk van welke actie er volgt op basis van de data. Er zal dan ook een goede balans moeten zijn tussen het zorgen voor dan wel het straffen van de burger, mogelijk casus-specifiek. De verwachting is dat alleen een rekening sturen weinig maatschappelijk effect heeft op het gebied van criminaliteitsbestrijding. Goede aansluiting bij behoeften van een dader en een nieuw perspectief bieden heeft een beter lange termijn effect. In het algemeen zal er door het aanpakken van criminaliteit in de onderwereld een eerlijkere economie worden gecreëerd.

De *use case* en daarbij behorende technologie kan een mooi startpunt vormen voor een meer holistische benadering waarbij meerdere domeinen aan elkaar gekoppeld worden. Data vanuit het sociale domein kan bijv. ook worden toegevoegd. Hierbij moet uiteraard de privacy gewaarborgd blijven.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – SOCIETAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

Dreigingen maatschappelijke aspecten

De positie die de gemeente inneemt ten aanzien van haar burgers is belangrijk voor het effect op de maatschappij. Als overheid kun je laten zien dat je ondermijnend gedrag aanpakt, maar de overheid zou er ook een negatief beeld mee kunnen wekken door bijvoorbeeld ‘controlerend’ over te komen. Dit kan mogelijk zelfs ondermijnend gedrag in de hand werken. De uitdaging is om een sociaal rechtvaardig systeem te bouwen met een technisch systeem.

Een vraagstuk rondom ondermijning is wie ‘de ondermijners’ precies zijn. Het zijn niet altijd moedwillige criminelen die regels willen ontduiken. Soms zijn het bijvoorbeeld ook arbeidsmigranten waarbij veel onbekendheid is, of die zich omringen met werkgevers die hen verkeerd voorlichten over rechten en plichten. In die gevallen speelt onwetendheid een belangrijke rol waardoor belastingen niet worden betaald. Het risico is dat alle gevallen hetzelfde worden behandeld, terwijl zulke situaties vragen om een andere aanpak.

Risico's liggen verder op het gebied van de afstand tot de overheid die vergroot wordt. Er komt minder mensenwerk aan te pas. Ook kan het voor burgers onduidelijk zijn waarom de gemeente bepaalde acties uitvoert, wat onrust kan veroorzaken. Daarom is het belangrijk goed vast te stellen wat je met de uitkomsten doet: burgers straffen of burgers helpen. Als overheid moet er verder gewaakt worden over het doel; waarvoor is het systeem voor informatiedeling bedacht, en in hoeverre laat je het systeem alles bepalen.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – ETHICAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

Dreigingen ethische aspecten

Met gebruik van deze technologie wordt de burger meer overgeleverd aan een systeem in plaats van aan menselijk werk. Daarbij kan de menselijke maat worden vergeten en wordt er mogelijk extra afstand gecreëerd. Het koppelen van gegevens om zo tot nieuwe een lijst van verdachte mensen te komen leiden tot ongewenste stereotypering, wat vervolgens kan leiden tot ongelijke en ongewenste behandeling van deze personen. Daarbij speelt ook de vraag in hoeverre de gemaakte lijst als volledig waar mag en kan worden beschouwd; worden er rechtvaardige en rechtmatige verbanden gelegd of correlaties aangetoond? En in hoeverre is het controleerbaar, wie mag erbij, wanneer, hoe lang, en in welke mate mag deze informatie worden gedeeld?

Een dergelijk lijstje kan leidend worden waarbij de wereld mogelijk (te snel) zwart-wit wordt ingedeeld. Het vaststellen van het doel van het lijstje is daarbij erg belangrijk: heeft het lijstje bijvoorbeeld als enige doel om zoveel mogelijk openstaande schulden te innen (straf), of (ook) om deze mensen te ondersteunen in een proces om uit de criminaliteit te komen (zorg)? Dit moet proportioneel zijn en ook de handelingsruimte van de ambtenaar moet helder zijn. Het gevaar is dat de ambtenaar teveel gaat leunen op de ‘waarheid’ van de lijstjes.

Ook bestaat er een risico dat de verdachte persoon uit de lijst op een vervelende manier wordt behandeld door de gemeente of dat een verdachte onterecht op het lijstje is gekomen. En er moet goed worden nagedacht over hoelang men op deze lijst blijft staan, en dus hoelang iemand verdacht blijft.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – LEGAL BESTUURLIJK AFPAKKEN

Sterkten huidige wet- en regelgeving

De AVG er op is gericht rechtszekerheid te bieden met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. De AVG lijkt gedurende het gehele verwerkingsproces van toepassing. Tevens zijn er bestaande juridische overeenkomsten voor het uitwisselen van informatie tussen twee partijen zoals in deze *use case*.

De koppeling van data voor ‘onderzoeken naar ondermijningsactiviteiten’ vindt soms al plaats in individuele gevallen. Dat suggereert dat er reeds een wettelijke grondslag is.

De wetgever kan via aanvullende wet- en regelgeving de AVG en UAVG (Uitvoeringswet AVG) aanvullen voor toepassingen van PET. De UAVG heeft de mogelijkheid om deze gegevens onder voorwaarden te verwerken door of ten behoeve van organen belast met de toepassing van het strafrecht. Tegelijkertijd biedt de (U)AVG wel een kader van waaruit de verwerking van persoonsgegevens beoordeeld moet worden.

Privacy Enhancing Technologies dragen bij aan het efficiënter/effectiever/veiliger maken van informatie-uitwisseling. MPC is als technologie een interessante uitwerking van *data protection by design*.

PET komt meer en meer op in verschillende domeinen. Er ontstaat meer druk om de techniek te duiden in een bestaande wet- en regelgeving. Dit soort ontwikkelingen zullen dan ook vooral worden aangemoedigd door de maatschappij. Een optie is een *red team* met verschillende organisaties en een burgerpanel te organiseren om kritisch in de keuken te komen kijken.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – LEGAL BESTUURLIJK ACPAKKEN

Zwakten huidige wet- en regelgeving

Er is geen duidelijk juridisch kader voor PET-toepassingen. Het is nog niet volledig helder hoe MPC exact beschouwd moet worden in het licht van *data protection by design* en het anonimiseren van persoonsgegevens. Rechtszekerheid staat niet volledig op voorhand vast aangezien de AVG ook open normen hanteert.

Ook is er te weinig expertise bij overheden om dit soort toepassingen goed te kunnen reguleren. Er zijn nog nauwelijks standaarden en de technologie is nog te nieuw om al te spreken van een duidelijke regulering. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft te weinig capaciteit om toe te zien op goede naleving van de wettelijke kaders.

Waarschijnlijk is er wel maatschappelijk draagvlak voor maatregelen die fraude tegengaan, maar veel weerstand voor de inzet van systemen die moeilijk te doorgronden zijn en waarvan de uitkomsten niet controleerbaar of eenvoudig uitlegbaar zijn. Recente misstanden kunnen leiden tot publiek wantrouwen over de intenties en de aanpak van overheidsorganisaties.

Bij PET's is vaak nog onduidelijk welke partijen welke rol hebben in het verwerkingsproces. De vraag is of er verschillende bevoegdheden zijn. Tevens is het nog onduidelijk op basis van welke bevoegdheden en welke grondslagen de gegevens mogen worden verwerkt. Het begrip ondermijning is lastig. Voor de *use case* zal moet worden uitgezocht hoe de lijnen tussen strafrecht en bestuursrecht lopen.

Hetzelfde geldt t.a.v. de juridische grond voor data-uitwisseling op grote schaal in plaats van op individueel casusniveau.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – FIT BESTUURLIJK AFPAKKEN

Sterkten huidige organisatie

De gemeente Oss heeft de afgelopen jaren behoorlijk geïnvesteerd en flinke stappen gezet in de aanpak van ondermijning. Tevens heeft de gemeente Oss heeft zich gecommitteerd aan de integrale aanpak van ondermijning. Integraal werken gaat goed. Iedereen onderkent dat dit een belangrijk onderwerp is, dat slimmer en beter uitgevoerd kan worden met de juiste inrichting met betrekking tot informatie-uitwisseling. De *use case* sluit hierbij aan. *Tooling* biedt de mogelijkheid om beter samen te werken.

De gemeente is een stevige organisatie met experts in zowel het veiligheids- als het financieel-domein. Met daarbij aanvullende ondersteuning vanuit de TF-RIEC.

De gemeente staat er voor open, en waar een wil is, is een weg. Dus wordt er tijd voor vrijgemaakt. De personen betrokken bij deze pilot zien de toegevoegde waarde en zijn met veel enthousiasme aan de slag gegaan.

Als het nieuwe financiële systeem geland is, kan er tijd voor mogelijke verdere implementatie gemaakt worden.

Met prioritering via deze technologie zijn ondermijners eerder aan te pakken en tevens andere regelingen en vorderingen te kiezen. Voor de afdeling Veiligheid heeft de technologie veel toegevoegde waarde, omdat kennis beschikbaar komt zonder dat de gehele organisatie hoeft te weten dat naar een bepaalde persoon een onderzoek op gebied van ondermijning plaatsvindt.

› SAMENVATTING SELF-SCAN – FIT BESTUURLIJK ACPAKKEN

Zwakten huidige organisatie

Informatiedeling is altijd lastig. Integraal werken is een uitdaging, zeker bij het huidige op afstand werken.

Kennis is nog niet volledig omdat sommige processen op financieel vlak niet (meer) in huis zijn georganiseerd. Kennis binnen de organisatie is nog niet gebundeld. Kennisuitwisseling is daarom belangrijk tussen de afdelingen. In gemeenten in het algemeen is te weinig kennis over creatieve incassomanieren.

Er is vanwege de werkdruk en taakverdeling minder tijd en capaciteit voor ‘experimenten’ zoals beschreven in de *use case*. De pilot waar Bestuurlijk Afpakken onder valt is in ontwikkeling en er is een transitie naar een nieuw financieel systeem.

Registratie van ondernemers is nog niet voldoende. Er is nog geen zicht op welke bronnen nodig zijn voor de *use case*.

De meerwaarde van het systeem zoals beschreven in de *use case* is niet voor alle betrokkenen duidelijk. Het lijkt een omslachtige manier; informatie kan ook intern verschaft worden met een uitdraai.

› 6. BIJLAGEN

› **BIJLAGE 1: SELF-SCAN**

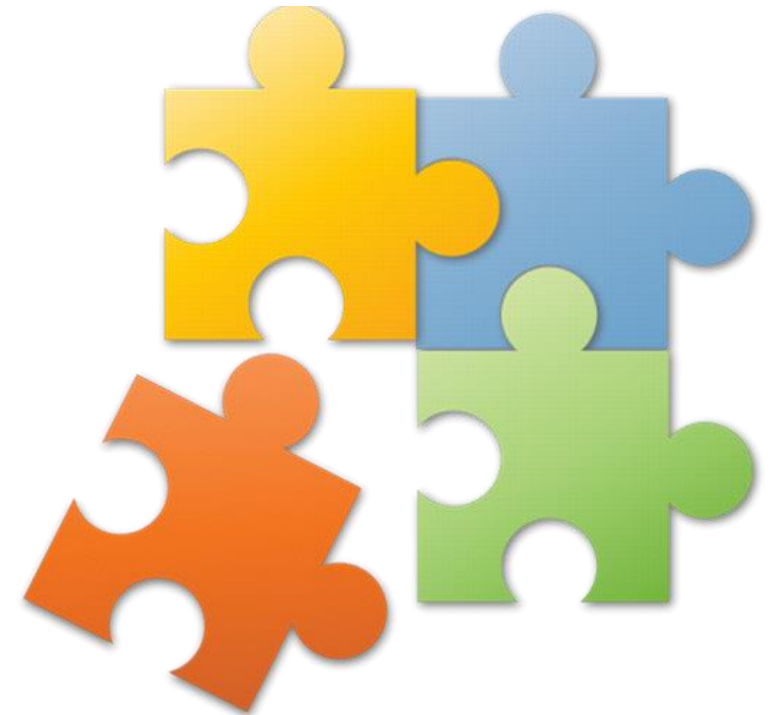
WAT HOUDT EEN SELF-SCAN IN?

› SELF-SCAN

IMPACT VAN NIEUWE TOEPASSINGEN SNEL KUNNEN DUIDEN

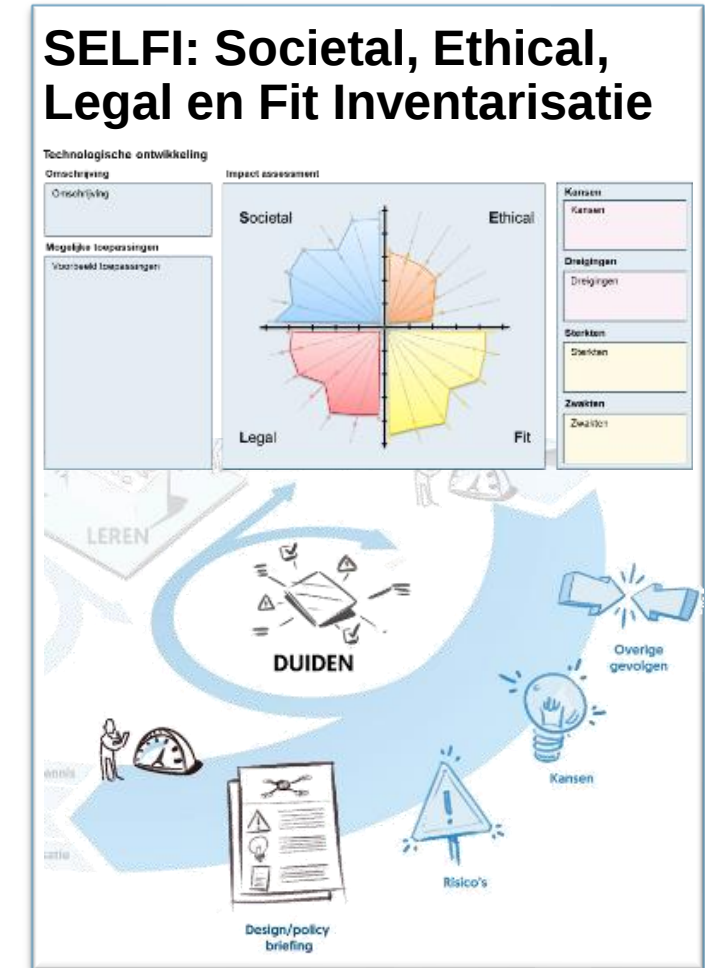
- › Onder invloed van nieuwe technologische ontwikkelingen ontstaan allerlei toepassingen en verandert de maatschappij. Ook binnen het robotica domein wordt gebruik gemaakt van de technologische vooruitgang op het gebied van sensoren, video analyse, navigatie, voorspellen, autonomie en handelen.
- › De overheid moet meebewegen. In de eerste plaats omdat de overheid een rol heeft in het beheersen van technologie om burgers te beschermen (burgerrechten, veiligheidsrisico's, ethische aspecten). In de tweede plaats omdat burgers verwachten dat de overheid in haar dienstverlening zich kan meten met die in de markt.
- › Gewenst is een vroegtijdige interactie tussen beleid en uitvoering en een structurele aansluiting bij technologische ontwikkelingen ten behoeve van het:
  - › opstellen van beleidsvisies en strategie;
  - › maken van wet- en regelgeving;
  - › waarborgen van veiligheid;
  - › ondersteunen van de uitvoering.

SELF-SCAN

GENERIEK MIDDEL VOOR SNELLE DUIDING VAN IMPACT

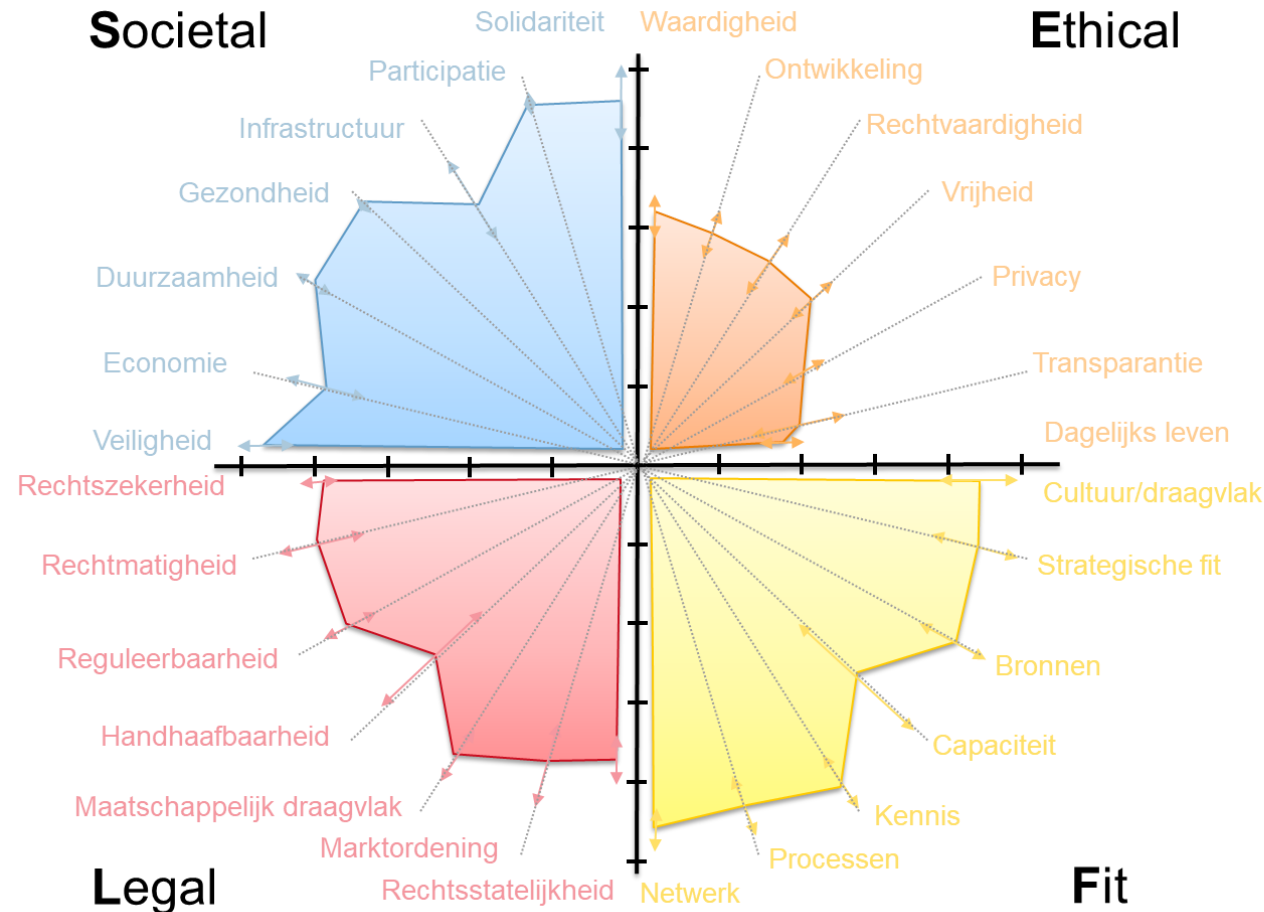
- › SELF is een middel dat ingezet kan worden om de mogelijke **impact van nieuwe technologische toepassingen te duiden**.
- › Dat kan voor **verschillende niveaus** van toepassingen: meer generiek of voor een toepassingsvorm in een specifiek gebied.
- › Met een SELF scan wordt ingeschat...
  - › wat de impact is op maatschappelijk (**societal**) en ethisch (**ethical**) vlak,
  - › in hoeverre wet- en regelgeving juridische kaders (**legal**) gereed zijn,
  - › of een organisatie (of een onderdeel ervan) gereed is om de benodigde taken rond een technologische ontwikkeling uit te kunnen voeren (**fit**).
- › SELF bevat **te scoren criteria** voor de bepaling van:
  - › **kansen** en **dreigingen** van een technologische ontwikkeling op maatschappelijk en ethisch gebied;
  - › **sterkten** en **zwakten** vanuit wet- en regelgeving en de interne organisatie met betrekking tot een technologische ontwikkeling.

SELF-SCAN

ELK KWADRANT BESTAAT UIT ZEVEN CRITERIA

- › Bij de uitvoering van een SELF-scan zullen betrokken experts een inschatting maken van de impact op verschillende criteria.
- › Er zijn twee keer zeven criteria voor bepaling van de **kansen en dreigingen** van een technologische toepassing op maatschappelijk (**Societal**) en ethisch (**Ethical**) gebied.
- › Ook zijn er twee keer zeven criteria voor bepaling van de **sterkten en zwakten** vanuit wet- en regelgeving (**Legal**) en de interne organisatie (**Fit**) met betrekking tot een technologische toepassing.

SELF-SCAN

EEN SELF-SCAN BESTAAT UIT EEN AANTAL STAPPEN

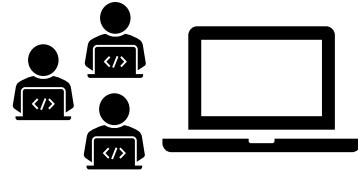

1. Use case
beschrijving

Wat houdt de use case in?

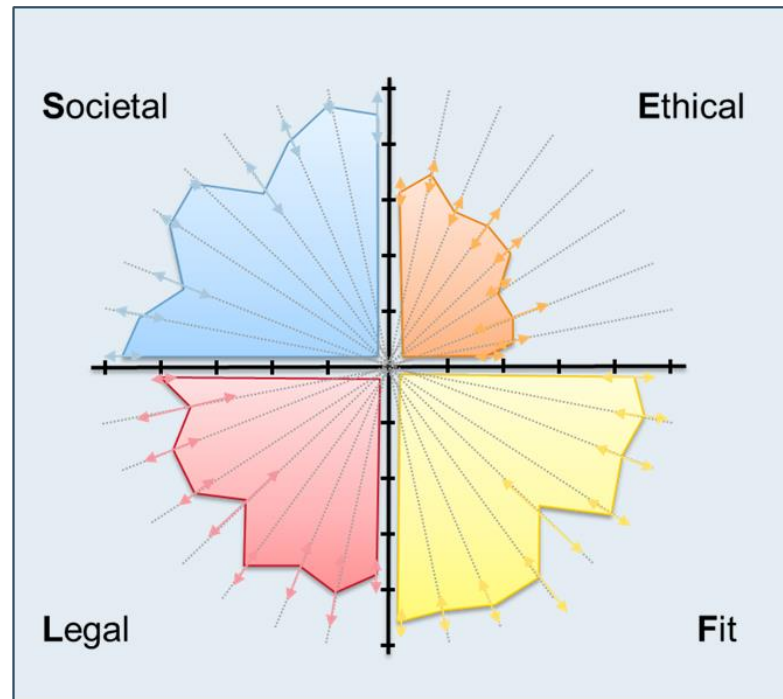
Wat levert de use case op?

Wie zijn de mogelijke
gebruikers?

2. Impact criteria
scoren – online
vragenlijst

Impact assessment

3. Workshop
impact
bepaling

Kansen

Kansen

Dreigingen

Dreigingen

Sterkten

Sterkten

Zwakten

Zwakten

4. Creatie
handelings-
perspectief

Handelings-
perspectief

Beleid

Policy brief

Organisatie

Design brief

SELF-SCAN

VERSCHILLENDE PERSONA'S KUNNEN ACTEREN OP DE RESULTATEN

› De resultaten kunnen leiden tot handelingsperspectief voor zowel beleidsmakers als uitvoerders.

BELEIDSMEDEWERKER

Doelen

- Rechtvaardige en veilige samenleving.
- **Technologie betrekken in beleid.**

Uitdagingen

- Politieke waan van de dag.
- Snelheid en onvoorspelbaarheid technologische ontwikkeling.
- Gebrek aan technologische kennis.

WETGEVINGJURIST

Doelen

- Beleidswensen vertalen in wet- en regelgeving.
- **Technologie onafhankelijke wet- en regelgeving schrijven.**

Uitdagingen

- Juridisch-technologisch gesprek kost tijd.
- Te weinig juristen met tevens bèta-achtergrond.
- Tijd en middelen.

VEILIGHEIDS-PROFESSIONAL

Doelen

- Handhaving en uitvoering wet- en regelgeving.
- **Zorgen voor veiligheid en recht met de beste technologie.**

Uitdagingen

- Nieuwe techniek, nieuwe veiligheidsuitdagingen.
- 'Wapenwedloop' inzet technologie.
- Geen/weinig bevoegdheden.

BEDRIJFSVOERDER

Doelen

- Faciliteren met personeel, informatie, financiën en inkoop.
- **Zorgen voor efficiënte en effectieve bedrijfsvoering met nieuwe technologie.**

Uitdagingen

- Gebrek aan kennis over technologie.
- Technologie markt onvoldoende toepasbaar bij overheidstaken.

› **SELFI-SCAN**

WAT KUNNEN WE ERMEE?

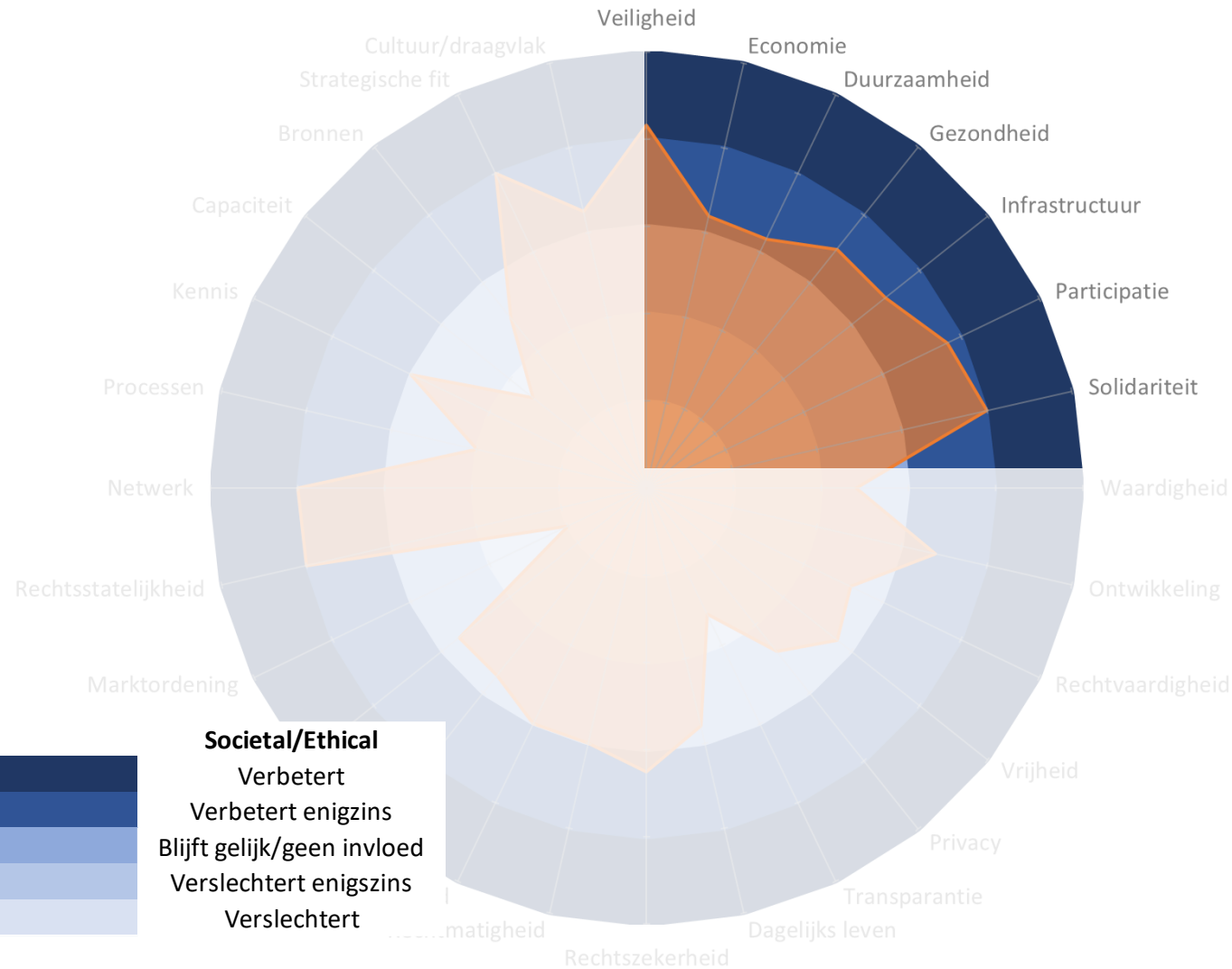
- › Met de SELFI-scan kunnen nieuwe **mogelijke toepassingen** die voortvloeien uit nieuwe technologieën **worden geduid**;
- › **De SELFI-scan dient als een SWOT-analyse**: er wordt een snelle inschatting gemaakt van mogelijke effecten van nieuwe toepassingen;
- › **Aan de hand van verschillende meningen kan er discussie** worden gevoerd over de mogelijke impact van mogelijke toepassingen van een technologie;
- › Aan de hand daarvan kan, indien de *use case* verder wordt ontwikkeld, **handelingsperspectief** worden bepaald: **richtlijnen voor ontwerp van toepassing en beleid**.

› **BIJLAGE 2: GEDETAILLEERDE UITKOMSTEN PER CRITERIUM**

USE CASE: BESTUURLIJK AFPAKKEN

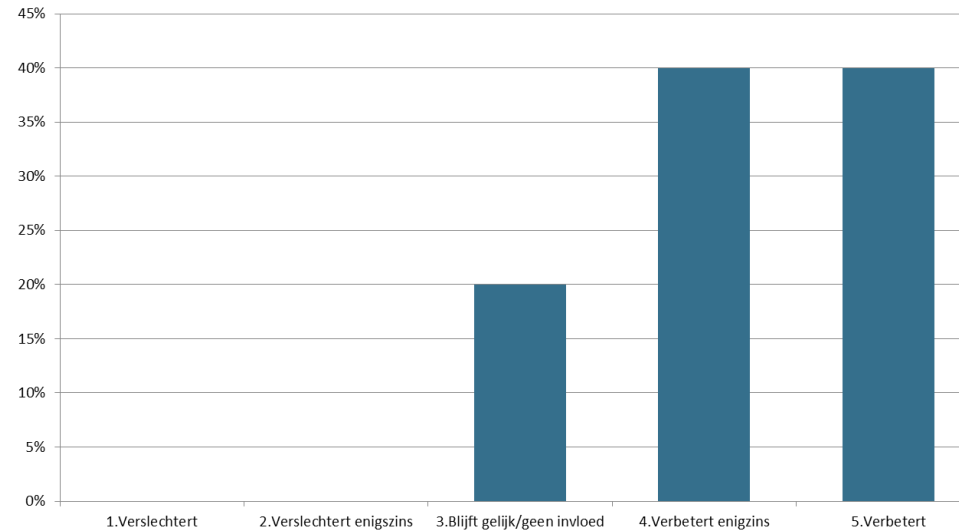

USE CASE 1: BESTUURLIJK AFPAKKEN SOCIETAL

› MOGELIJK EFFECT OP VEILIGHEID (SD = 0,69)

DENK AAN: PERSOONLIJKE EN MAATSCHAPPELIJKE VEILIGHEID, FYSIEKE, DIGITALE EN ERVAREN VEILIGHEID.

(Mogelijke) dreigingen:

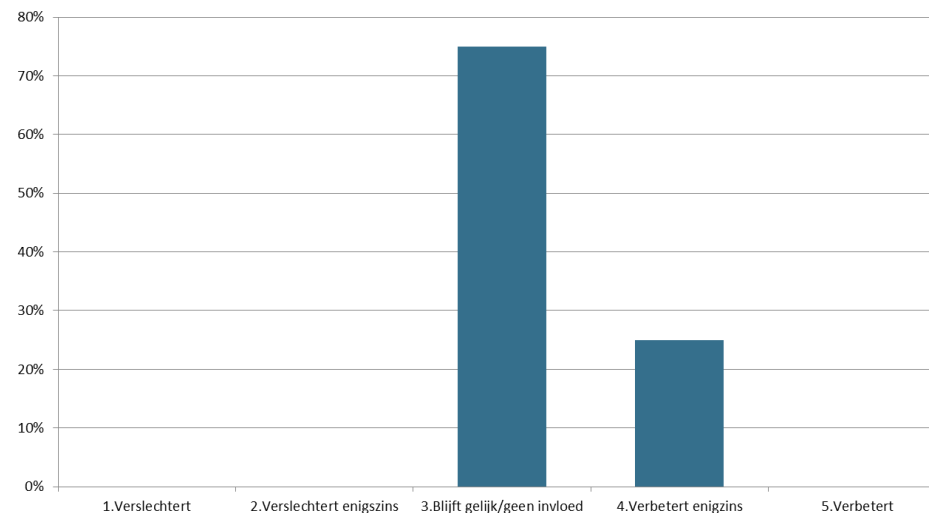
- Er wordt niet direct ingegrepen op het fenomeen veiligheid zelf.
- Met de use case verbetert de veiligheid nog niet direct. Dat is weer afhankelijk van de beslissingen die worden genomen op basis van deze informatie. Wel kan men kan meer met minder inspanning.

(Mogelijke) kansen:

- PET maakt processen vooral efficiënter en effectiever, dat draagt bij aan veiligheid.
- De aanpak van ondermijning kost de samenleving veel geld. Op deze wijze sluis je middelen terug, die je weer kan inzetten voor verbeteren van de veiligheid.
- Als inwoners door het innen van vorderingen in financiële problemen komen is dat een aanleiding om hulp te bieden. Je biedt zo ook een beter perspectief (werk, inkomen, schuldsanering) op de langere termijn.
- De betreffende afdelingen kunnen effectiever en gericht handelen. Hun informatiepositie verbetert.
- Door het opvragen van data te onderbouwen en vast te leggen en deze data te beveiligen door medewerkers op dataniveau te authenticiseren maak je optimaal gebruik van beschikbare data en deel je enkel die data die voor het deelproces noodzakelijk is.

› MOGELIJK EFFECT OP ECONOMIE (SD = 0,40)

DENK AAN: WERKGELEGENHEID, INKOMEN, ECONOMISCHE GROEI.

(Mogelijke) dreigingen:

❖ Geen kans, geen dreiging:

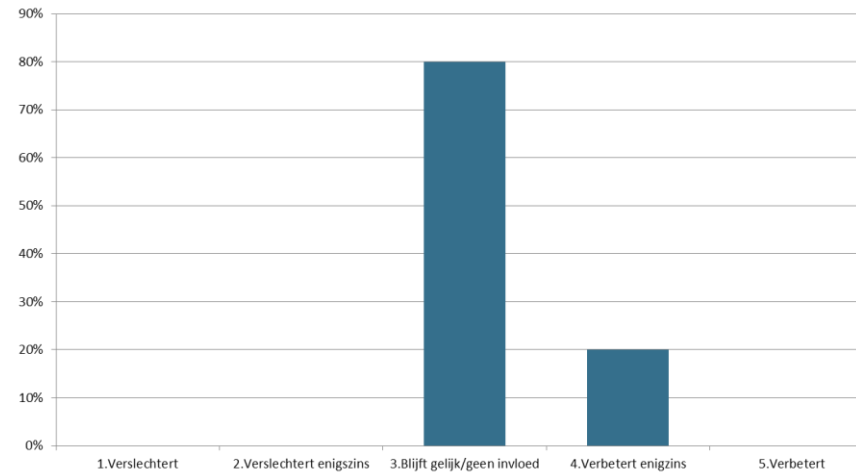
- Hoewel je zou kunnen stellen dat efficiëntie en verbeterde incasso de economie stimuleren, acht ik de invloed minimaal.
- Blijft gelijk omdat enkel de ondermijnende criminaliteit wordt bestreden. Illegale financiële activiteiten leiden niet direct tot meer legale financiële activiteiten.

(Mogelijke) kansen:

- Dit hangt zeer sterk van wat je als deel van een economie beschouwt. Je kunt zeggen dat geld onttrekken aan de 'onderwereld' gunstig is voor de 'bovenwereld', maar die vertaling gaat niet 1 op 1 op. Hangt sterk af van de type ondermijning en hoe sterk dit gerelateerd is aan bepaalde sectoren in de economie.
- Omdat de overheid nu mogelijk inkomsten misloopt of uitkeringen verstrekt waar mogelijk ook crimineel (zwart) geld verdiend wordt. Extra inkomsten (door invordering) vloeien terug in de gemeentekas: levert positief saldo op. Per saldo: meer inkomsten= lagere lokale belasting= goed voor de lokale economie.

› MOGELIJK EFFECT OP DUURZAAMHEID (SD = 0,37)

DENK AAN: DUURZAME ENERGIE, DUURZAAM TRANSPORT, NATUUR, BIODIVERSITEIT, SCHONE LUCHT, SCHOON WATER, SCHONE BODEM, MILIEU.

(Mogelijke) dreigingen:

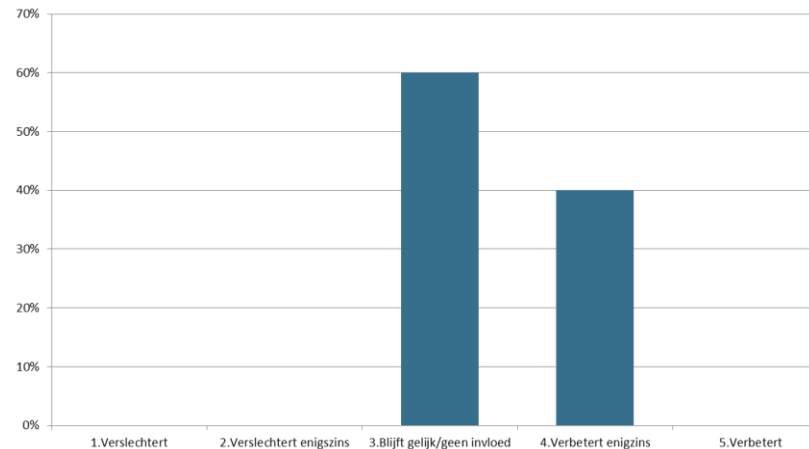
- ❖ Geen kans, geen dreiging:
  - Economie en duurzaamheid zijn geen doelen en worden nauwelijks geraakt door deze ontwikkeling.
  - De pilot zorgt niet 1-op-1 voor verbetering op gebied van duurzaamheid.
  - Ik kan niks bedenken waarbij duurzaamheid speelt in deze specifieke casus. Pas als je data in de *cloud* gaat opslaan en je te maken hebt met externe *datawarehousing* dan gaat duurzaamheid een rol spelen lijkt mij.

(Mogelijke) kansen:

- Indirect zorgt de use case door aanpak ondermijning/fraude wel bijvoorbeeld voor *bravere burgers* (die betalen hun afvalstoffenheffing, zorgt voor minder dumpingen van afval) en minder drugsdumpingen/vaten in de natuur. Bewustwording (criminaliteit/fraude loont niet).
- Enkel bij de bestrijding van ondermijnende activiteiten waar een milieu component in zit zoals bijvoorbeeld de illegale dumping van chemicaliën..

› MOGELIJK EFFECT OP GEZONDHEID (SD = 0,50)

DENK AAN: BESCHIKBAARHEID EN TOEGANKELIJKHEID VAN GEZONDHEIDSZORG, PERSOONLIJK/COLLECTIEF ERVAREN GEZONDHEID.

(Mogelijke) dreigingen:

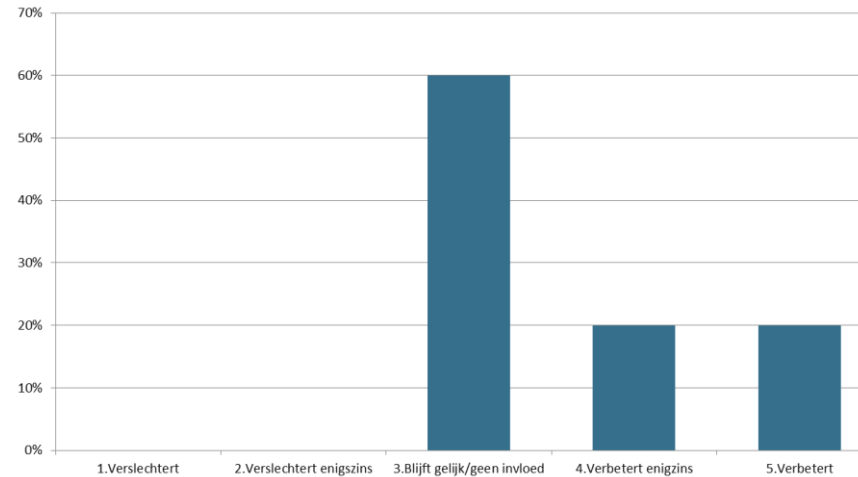
- ❖ Geen kans, geen dreiging:
  - Gezondheid is in deze specifieke casus niet aan de orde. Deze komt pas naar voren als een andere afdeling, bijvoorbeeld afdeling Zorg, zich met de individuele casus gaat bemoeien.

(Mogelijke) kansen:

- Ondermijning heeft een enorme invloed op de mentale gezondheid van diegene die onder druk gezet wordt, maar dat is ook een vrij indirecte koppeling met deze use case.
- Op een eerlijke manier je geld verdienen, opleiding/diploma, werk hebben, geen schulden hebben: geeft een beter perspectief. Participatie en werk geeft een hogere levensstandaard, betere gezondheid, etc.
- In het geval van ondermijnende activiteiten waarbij de persoonlijke gezondheid van individuen wordt geschaad (o.a. uitbuiting, werken met chemicaliën of slechte arbeidsomstandigheden).

› MOGELIJK EFFECT OP INFRASTRUCTUUR (SD = 0,76)

DENK AAN: FYSIEKE INFRASTRUCTUUR EN NUTSVOORZIENINGEN, ZOALS ELEKTRICITEIT, GAS, WATER.

(Mogelijke) dreigingen:

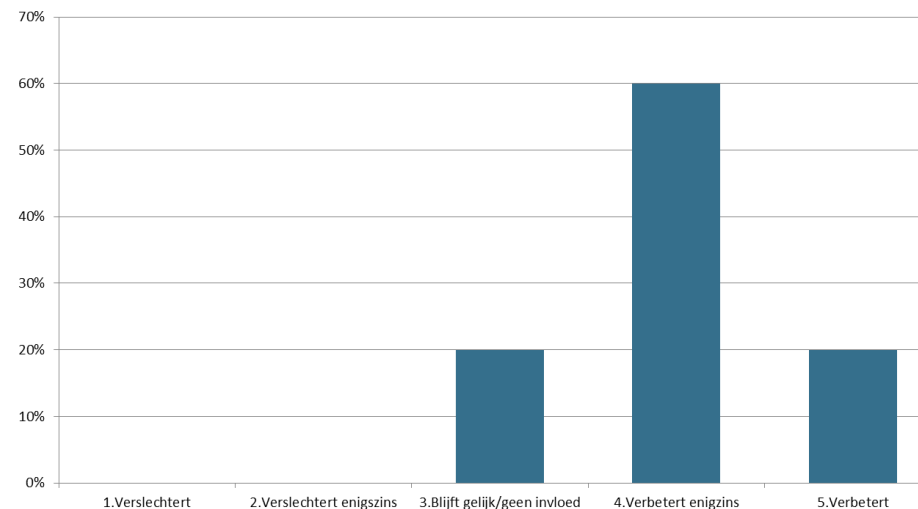
- ❖ Geen kans, geen dreiging:
  - Het zal wat data-capaciteit vragen, maar niet in zulke getalen dat de servers in Amsterdam en in de polder ineens ontploffen.
  - Geen invloed (misschien heel erg indirect: extra gelden in de gemeentekas kunnen ook worden besteed aan infrastructuur, maar de relatie met aanpak ondermijning of fraude zie ik niet zo direct).

(Mogelijke) kansen:

- Veiligheid is essentieel voor infra.
- De aanpak van illegaal gebruik verbetert de voorzieningen direct, maar voorkomt alleen dat er misbruik wordt gemaakt. Indirect kan dat wel leiden tot verbetering van continuïteit, lagere beheerskosten etc...
- Als afdelingen gegevens gaan uitwisselen kan er sneller actie ondernomen worden en daardoor kan er actief geanticipeerd worden op mogelijke fraude met nutsvoorzieningen en schulden bij burgers/ondernemers.

› MOGELIJK EFFECT OP PARTICIPATIE (SD = 0,69)

DENK AAN: SOCIALE COHESIE, BURGERSCHAP, DEMOCRATISCHE, POLITIEKE EN BESTUURLIJKE PARTICIPATIE.

(Mogelijke) dreigingen:

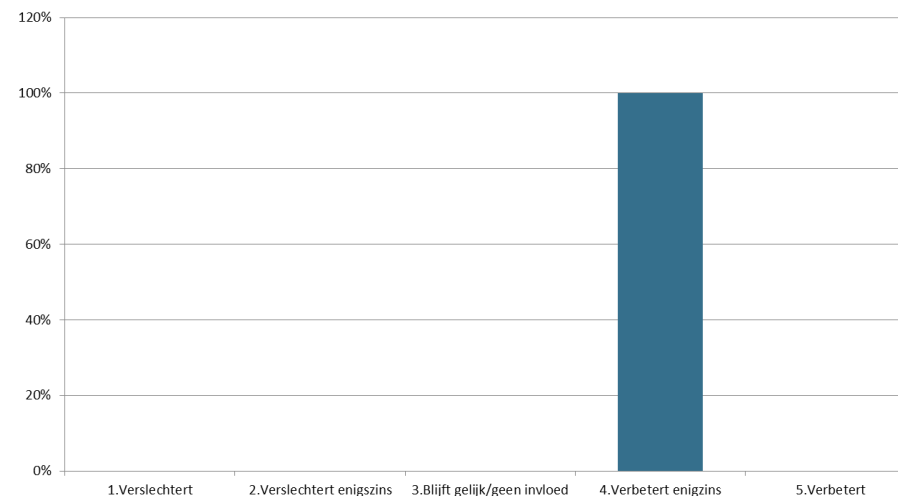
- ❖ Geen kans, geen dreiging:
  - in de casus wordt geen beroep gedaan op participatie.

(Mogelijke) kansen:

- in een ideaal scenario is het directe effect dat mensen met de juiste bevoegdheden een beter beeld hebben van wie er betrokken is bij ondermijning en daar dus meer actie op kunnen ondernemen, wat weer leidt tot minder ondermijning en dus op de lange termijn een 'betere' democratie (maar dat is wel een tikkie wensdenken).
- Geldzorgen aanpakken/wegnemen en criminaliteit voorkomen is positief voor participatie. Ze helpt mensen een normaal leven te leiden en herstelt vertrouwen in de rechtsstaat.
- Misdad/fraude loont niet, er is een (leuker) alternatief.
- Door illegale praktijken sneller en beter in beeld te hebben voorkom je overlast en escalatie in wijken. Dat komt de sociale veiligheid van de burger ten goede.

› MOGELIJK EFFECT OP SOLIDARITEIT (SD = 0,00)

DENK AAN: COLLECTIEVE ONDERHANDELINGEN, COHESIE IN DE SAMENLEVING.

(Mogelijke) dreigingen:

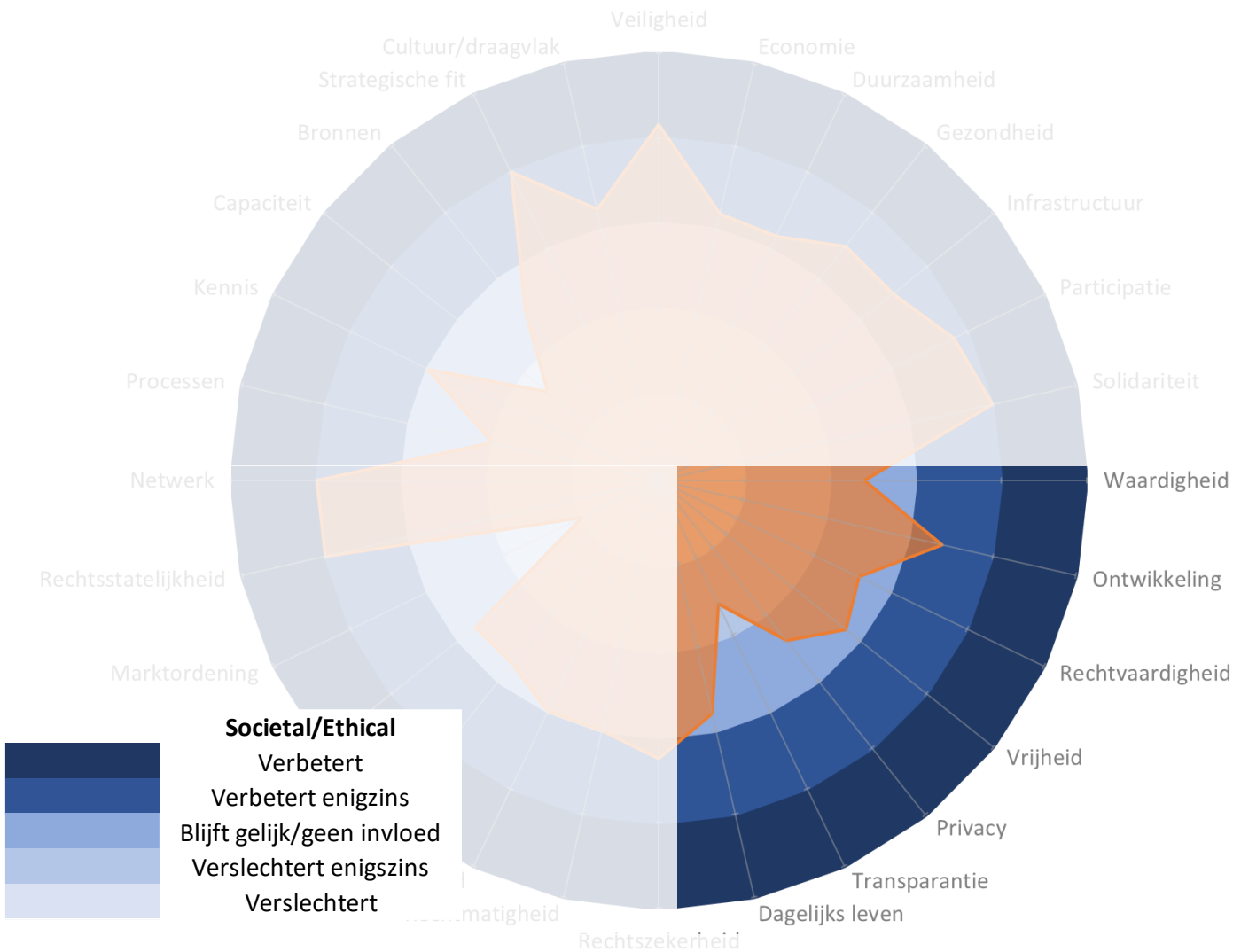
- ...

(Mogelijke) kansen:

- Het bestrijden van ondermijning resulteert idealiter in een verbetering van democratische processen en dat heeft een impact op solidariteit (ook door te laten zien dat ondermijnende criminaliteit niet loont).
- Door intern samen aan te pakken en verantwoordelijkheid te nemen heeft men een stevige uitgangspositie die uitstraalt naar buiten.
- Fatsoenlijke omgang met incasso helpt mensen. Mensen wordt recht gedaan.
- Je maakt mensen bewust van hun eigen asociale gedrag, iedereen moet zijn aandeel betalen aan de samenleving. Eerlijkheid en gelijkheid (de overheid bewaakt dit en helpt daarbij). We helpen elkaar. Rechten en plichten zijn er voor je burens, maar ook voor jou.
- Aanpak van illegaliteit leidt tot solidariteit. Misdaad loont niet.

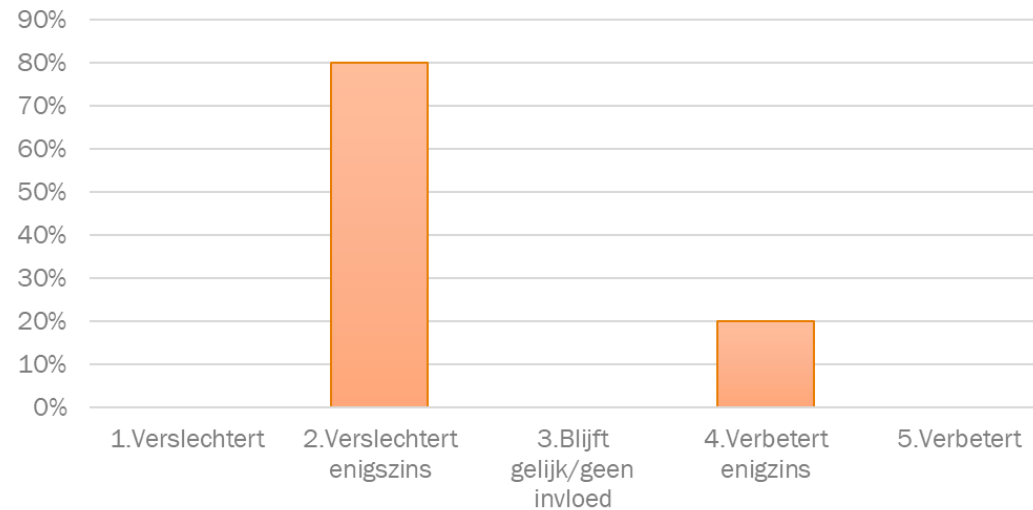
USE CASE 1: BESTUURLIJK AFPAKKEN

ETHICAL

› MOGELIJK EFFECT OP WAARDIGHEID (SD = 0,80)

DENK AAN: MENSELIJKE WAARDIGHEID, MENS ALS INDIVIDU.

(Mogelijke) dreigingen:

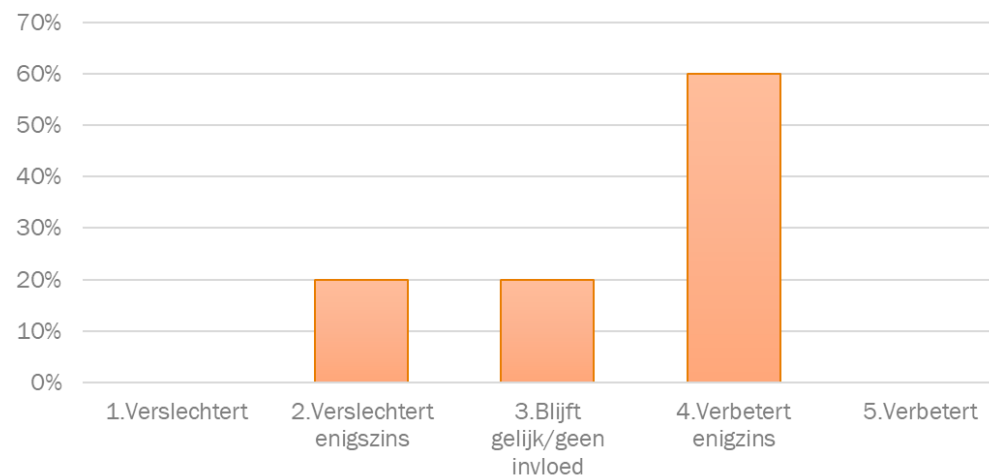
- De burger wordt overgeleverd aan een technische systeem i.p.v. menselijk werk en contact.
- Er bestaat een soort profilering, de basis lijkt een verdenking die in geanonimiseerde data (combi) tot een ranking leidt.
- Als iemand een boete moet betalen, in database van Incasso, en diegene krijgt foutief een 'vinkje' vanuit Veiligheid, als 'verdacht van ondermijning', dan zou het zo kunnen lopen dat diegene onheus of agressief wordt bejegend of behandeld door de gemeente.
- Het koppelen van gegevens om zo nieuwe intersectionele lijsten te genereren kan leiden tot stereotypering. Dit kan leiden tot ongelijke behandeling.
- In bredere zin leidt digitalisering tot een afname van waardigheid omdat je een extra afstand creëert - van mens naar datapunt.

(Mogelijke) kansen:

- Ik denk dat mensen die crimineel zijn of zich asociaal gedragen hier niet zo gevoelig voor zijn. Of zich juist met dit gedrag status en waardigheid verschaffen. Niet iedereen is vrijwillig crimineel, sommige mensen worden onder druk gezet, zijn meelopers, minder begaafd, of zitten zwaar in de problemen. Met deze use case kun je deze mensen op het spoor komen die je kan begeleiden naar een waardiger bestaan.

› MOGELIJK EFFECT OP ONTWIKKELING (SD = 0,80)

DENK AAN: MENSELIJKE ONTWIKKELING, ONDERWIJS, VAARDIGHEDEN.

(Mogelijke) dreigingen:

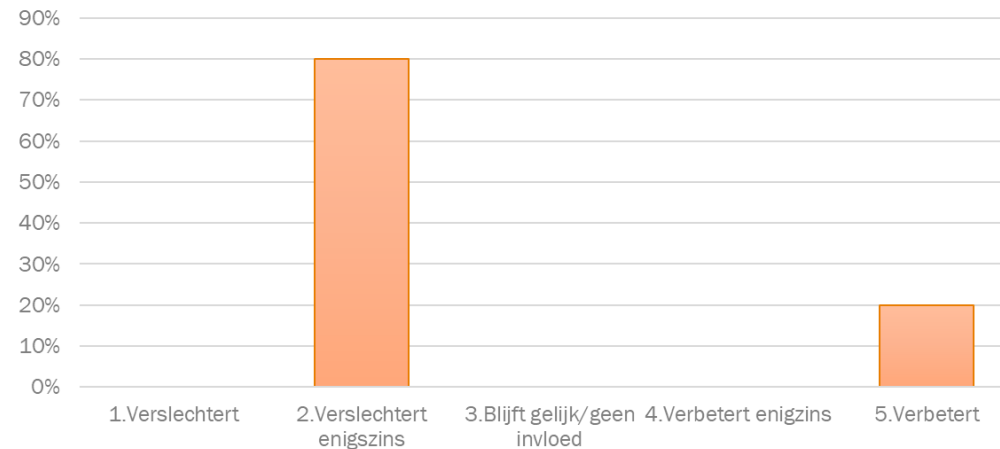
- Het combineren wordt uitbesteedt aan het systeem, dat kan leiden tot intellectuele luiheid.
- Bij een case over jeugdzorg, onderwijs etc. zou 'ontwikkeling' wel kunnen verslechteren.
- Op de lange termijn zullen ook ondermijnende criminele actoren snappen dat er een relatie word gelegd tussen openstaande boetes en andere vergrijpen.

(Mogelijke) kansen:

- Het gebruik van deze technologie leidt tot ontwikkeling en de vaardigheden in organisaties om deze effectief te verzamelen, vast te leggen en in te zetten.
- Het kan daarbij in de use case ook tot beleidsontwikkeling leiden op bijvoorbeeld bestrijding van ondermijning en voorkoming van oninbaarheid van schulden.
- 'Ontwikkeling' als *capability*, als vermogen om zich te ontwikkelen.
- Het directe effect kan plaatsvinden op het niveau van de 'case worker' / de opsporingsambtenaar qua inzicht in patronen van criminaliteit.

› MOGELIJK EFFECT OP RECHTVAARDIGHEID (SD = 1,20)

DENK AAN: GELIJKE BEHANDELING, NON-DISCRIMINATIE (O.B.V.: GENDER, LEEFTIJD, ETHISCHE ACHTERGROND, CULTUUR, GODSDIENST, TAAL, HANDICAP) EN INSLUITING EN UITSLUITING VAN BEPAALDE GROEPEN.

(Mogelijke) dreigingen:

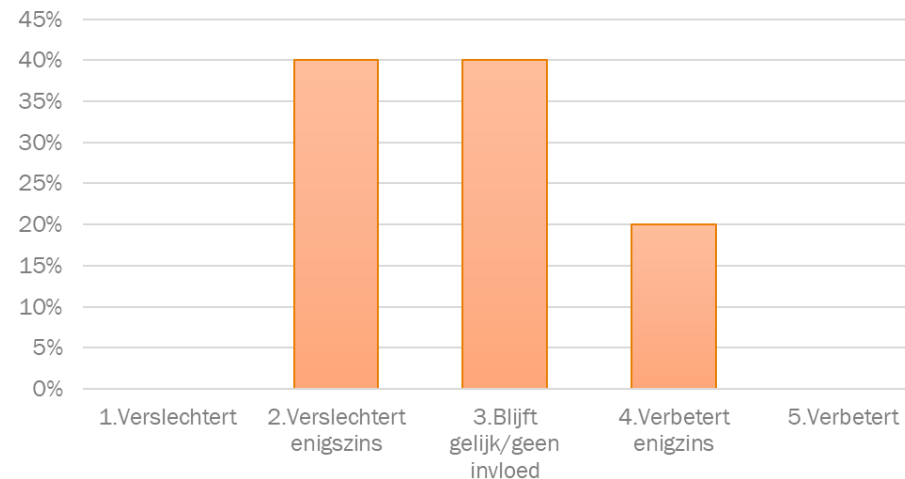
- Discriminatie en bias in datasets wordt in de regel door systemen versterkt.
- Risico van stigmatisering of discriminatie van bepaalde groepen.
- Subjectiviteit die veel gevolgen kan hebben voor het individu.
- Gemeente die zichzelf op een voorkeurspositie zet ten opzichte van private schuldeisers die deze technologie niet in kunnen zetten.
- Het is belangrijk om de wereld niet in zwart-wit in te delen – 'criminelen' en rechtschapen burgers.

(Mogelijke) kansen:

- Het uitgangspunt is altijd dat iedereen rechten en plichten heeft en gelijk wordt behandeld. Spelregels helpen hierbij.

› MOGELIJK EFFECT OP VRIJHEID (SD = 0,75)

DENK AAN: VRIJHEID VAN... (NEGATIEVE VRIJHEID) EN VRIJHEID TOT... (POSITIEVE VRIJHEID), AUTONOMIE EN BIJVOORBEELD VRIJHEID VAN GODSDIENST, MENINGSUITING, PERS, VERENIGING EN VERGADERING.

(Mogelijke) dreigingen:

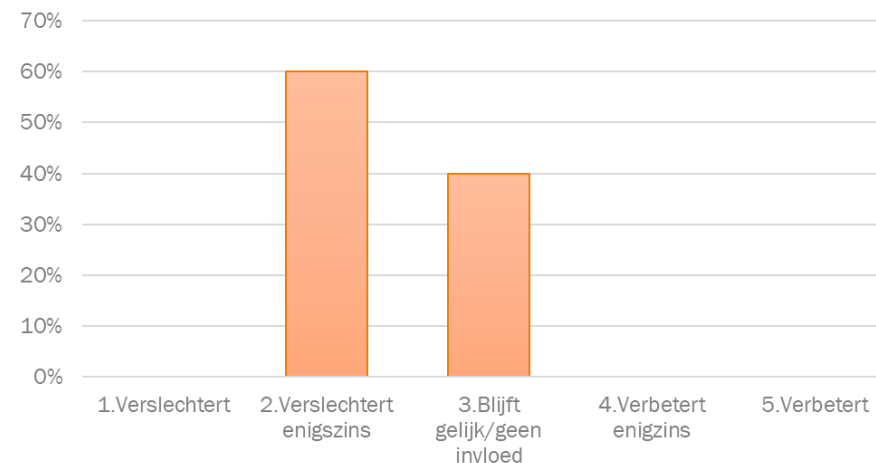
- Het individu wordt onderdeel van een geanonimiseerde ranking. Daarin bestaat eigenlijk geen transparantie en zo lijkt ook geen verantwoording. Dat kan zijn vrijheid beperken.
- In absolute zin: Er wordt een profiel over burgers gemaakt wat de kans tot vrijheidsbeperking doet toenemen.
- In relatieve zin: Het kan een effect hebben op het gevoel van vrijheid ("de overheid knoopt al onze data aan elkaar").

(Mogelijke) kansen:

- De -hopelijk grote- groep mensen die geen match heeft met ondermijning kan 'vrij en onbesmet' behandeld worden.
- Het vrijheidsgevoel van andere mensen kan door het vertrouwen in betere aanpak ondermijning wellicht verbeteren maar ook negatief beïnvloeden, afhankelijk van de "betrouwbare overheid".
- De rechtspositie van de burger in kwestie verandert niet met zo'n 'vinkje' (klopt dat?), en daarmee blijven de genoemde vrijheden (en andere grondrechten) van die burger in tact.

› MOGELIJK EFFECT OP PRIVACY (SD = 0,49)

DENK AAN: EERBIEDIGING VAN PRIVÉLEVEN, FAMILIE- EN GEZINSLEVEN, BESCHERMING VAN PERSOONSGEGEVENS.

(Mogelijke) dreigingen:

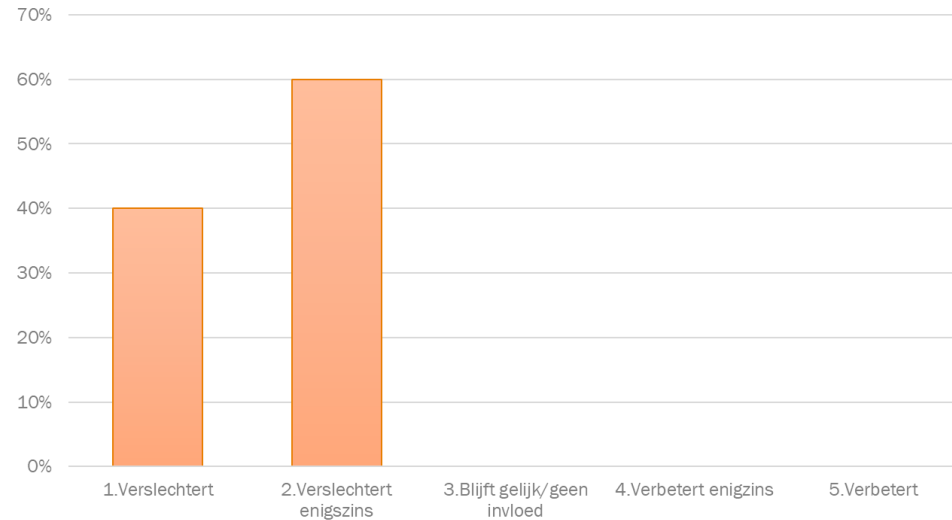
- Uiteindelijk worden gegevens van individuen gekoppeld door het systeem.
- Aan de ene kant worden data geanonimiseerd gecombineerd en ingezet. Dat beïnvloedt de privacy niet. Het gevolg wellicht wel.
- MPC betreft het gebruiken van persoonsgegevens vanuit één domein (Veiligheid) in een ander domein (Incasso); dat kan toch leiden tot verslechtering van recht op privacy.
- Zoals we weten uit recentelijke ervaringen met dit soort toepassingen in de overheid is de activiteit van gegevens combineren om lijstjes te maken op zichzelf al een privacygevoelige bezigheid.

(Mogelijke) kansen:

- De privacy wordt gewaarborgd. Dat is het uitgangspunt. Als dat niet gegarandeerd is, doen we het niet. Dus het blijft gelijk.

› MOGELIJK EFFECT OP TRANSPARANTIE (SD = 0,49)

DENK AAN: BEGRIJPELIJKHEID, UITLEGBAARHEID, VERANTWOORDING, ZINVOLLE MENSELIJKE ZEGGENSCHAP.

(Mogelijke) dreigingen:

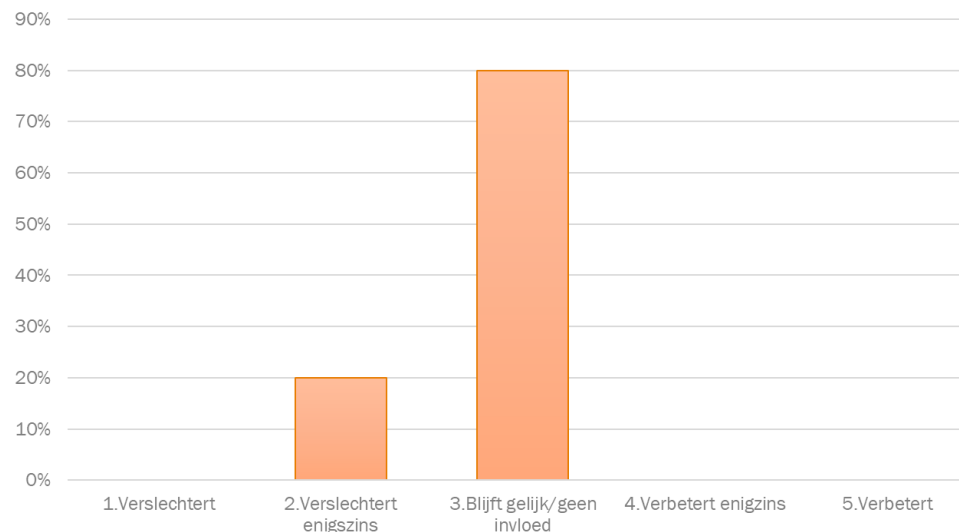
- Het systeem is niet eenvoudig te begrijpen.
- Je staat op voorhand 1-0 achter. Omdat men al erg negatief denkt vanwege de huidige trend m.b.t. toeslagenaffaire, etnisch profileren etc.
- Verweer van het individu: Door de wijze waarop de technologie wordt ingezet zien beide afdelingen alleen een resultaat. Hoe komt dit resultaat tot stand en hoe is dit uitlegbaar naar buiten toe?
- Vertroebelt de transparantie: Zonder MPC zou een burger kunnen vragen: hoe komt dat vinkje bij mijn naam, en krijgt dan een antwoord dat enigszins verhelderend kan zijn, zoals vanwege 'uw postcode' en 'uw achternaam'. Echter, met MPC gaat zo'n ambtenaar een onhelder verhaal houden: om uw privacy te beschermen hebben we encryptie gedaan en niemand kan terugrekenen hoe dat precies liep.
- Als burger heb je geen inspraak in of/en hoe deze technologie wordt toegepast om iets over jou te leren (en wat er vervolgens mee gedaan wordt).

(Mogelijke) kansen:

- Belangrijk is m.a.w. om een duidelijke, eenvoudige boodschap te formuleren. Helder doel en helder proces.

› MOGELIJK EFFECT OP HET DAGELIJKS LEVEN (SD = 0,40)

DENK AAN: EEN ZINVOL LEVEN EN LEVEN MET VOLDOENING.

(Mogelijke) dreigingen:

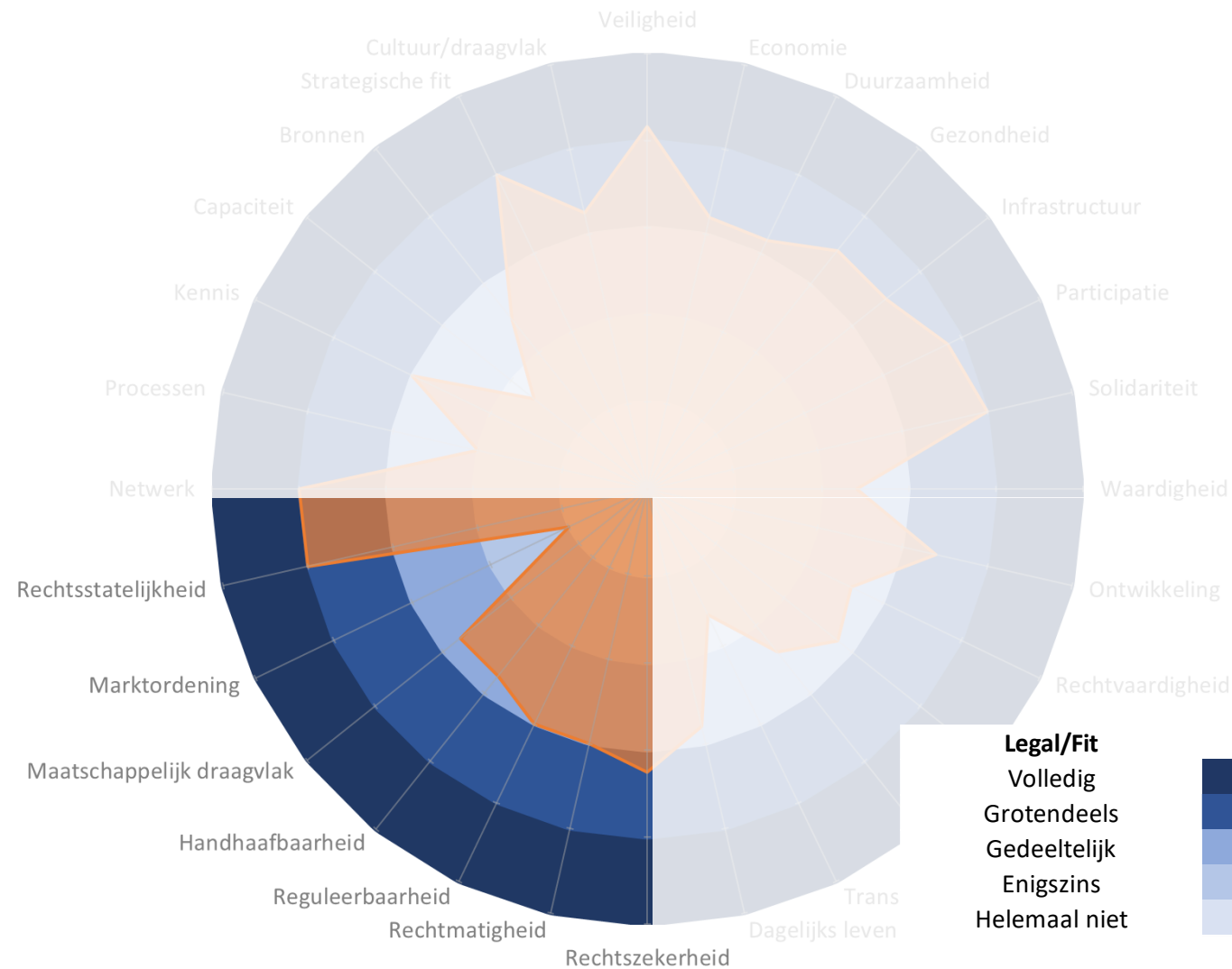
- Sommige mensen zullen strenger worden aangepakt, zoals degenen die aan een risicoprofiel voldoen.
- Zelfs anderen die niet direct worden geraakt kunnen zich door de maatregelen in hun vrijheid beperkt zien worden, hangt ook af hoe zij tegen de “betrouwbare overheid” aankijken.
- Vanwege die risico's op discriminatie en niet-transparantie, kan het negatieve effecten hebben op dagelijks leven; gedoe met de gemeente, gedoe met boetes/geld, gedoe met discriminatie.
- Afhangend van hoe de uitkomsten van de analyse worden gebruikt in opsporings-of preventie activiteiten.

(Mogelijke) kansen:

- Vrijheid voor sommige mensen.

USE CASE 1: BESTUURLIJK AFPAKKEN

LEGAL

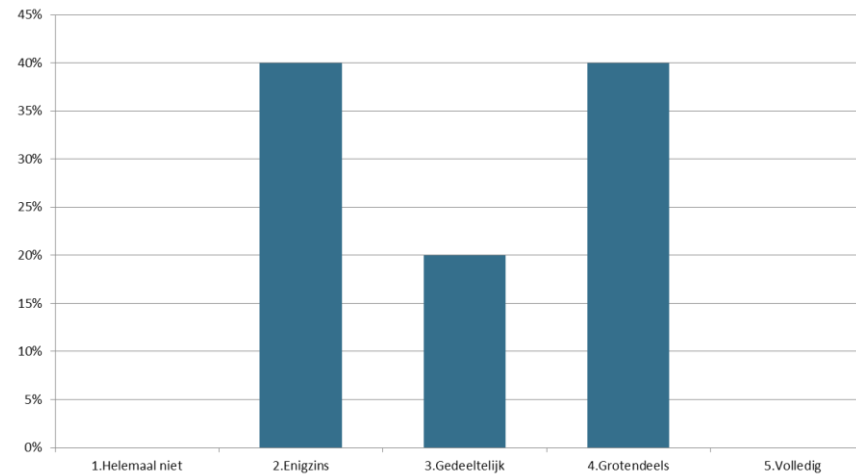

SELF-scan resultaten

› MOGELIJK EFFECT OP RECHTSZEKERHEID (SD = 0,83)

DENK AAN: DUIDELIJK JURIDISCH KADER TEN AANZIEN VAN DE TECHNOLOGIE.

(Mogelijke) zwakten:

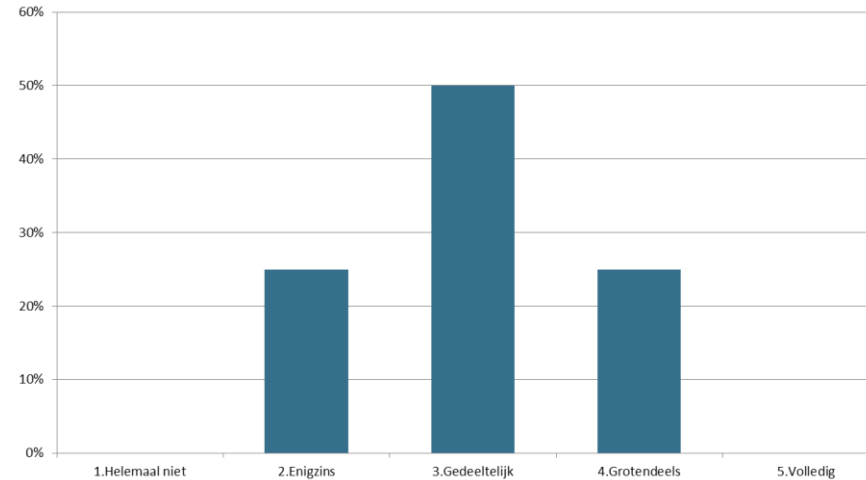
- Wat vaak nog onduidelijk is bij PET's, is welke partijen welke rol hebben in het verwerkingsproces. Is er bijvoorbeeld sprake van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid?
- Er is geen duidelijk juridisch kader voor PET toepassingen.
- Het is onduidelijk welk proces dit betreft en op basis van welke bevoegdheden de werkzaamheden worden uitgevoerd en op basis van welke grondslagen deze gegevens verwerkt mogen worden.
- De AVG hanteert ook open normen waardoor de rechtszekerheid niet volledig op voorhand volledig vaststaat.

(Mogelijke) sterkten:

- Het gaat om persoonsgegevens op persoonsniveau dus AVG is gedurende het gehele verwerkingsproces van toepassing.
- Kijken naar wat er al wel is (AVG, rechterlijke uitspraken) en dan daarop voort redeneren.
- De AVG er op is gericht rechtszekerheid te bieden met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.
- De use case gaat om nieuwe mogelijkheden voor het uitwisselen van informatie tussen twee partijen en daar zijn bestaande juridische overeenkomsten tussen de deelnemende partijen voor.

› MOGELIJK EFFECT OP RECHTMATIGHEID (SD = 0,71)

DENK AAN: TOEPASSING VAN DE TECHNOLOGIE IN LIJN MET VIGERENDE WETTEN EN BEGINSELEN TOEGEPAST (NU OF IN DE TOEKOMST).

(Mogelijke) zwakten:

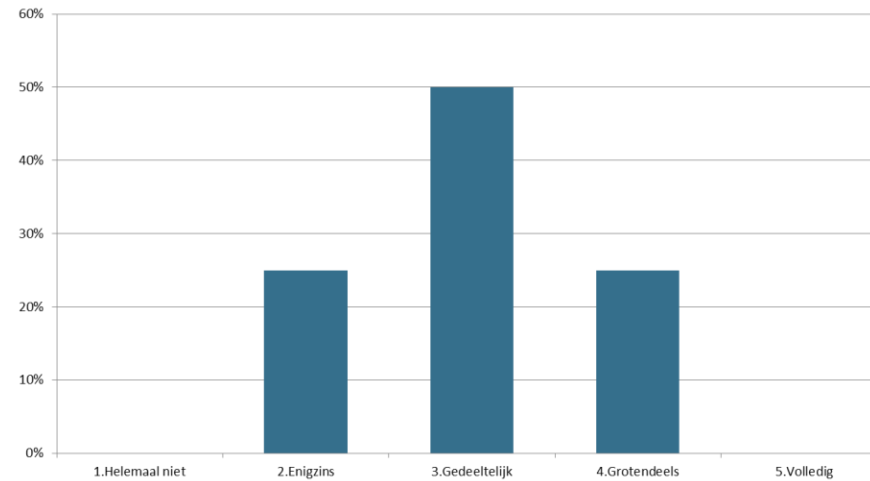
- Vraag is of andere toepassingen van koppeling zijn toegestaan.
- Er moet zorgvuldig gekeken worden naar welke persoonlijke data er worden meegenomen van de betrokkenen in de database, met name 'wat voor informatie strikt noodzakelijk is' om het beoogde doel (effectiever optreden tegen ondermijning) te bereiken.
- Het is nog niet volledig helder hoe MPC exact beschouwd moet worden in het licht van *data protection by design* en anonimisering van persoonsgegevens.

(Mogelijke) sterkten:

- Uit de use case beschrijving blijkt dat de koppeling ten behoeve van "iemand nader onderzoeken vanwege ondermijningsactiviteiten" soms al plaatsvindt op individuele gevallen. Dat suggereert dat er een wettelijke grondslag is, wat benodigd is in kader van AVG voor overheidsinstellingen.
- De use case kan er voor zorgen dat de persoonlijke data protectie-, en daarmee de privacyrechten van de betrokkenen, op een effectievere en efficiëntere manier gewaarborgd kunnen worden.
- MPC is als technologie een interessante uitwerking van data protection by design.

› MOGELIJK EFFECT OP REGULEERBAARHEID (SD = 0,71)

DENK AAN: JURIDISCHE INVLOED VAN DE NEDERLANDSE OVERHEID OM DE TECHNOLOGIE TE REGULEREN.

(Mogelijke) zwakten:

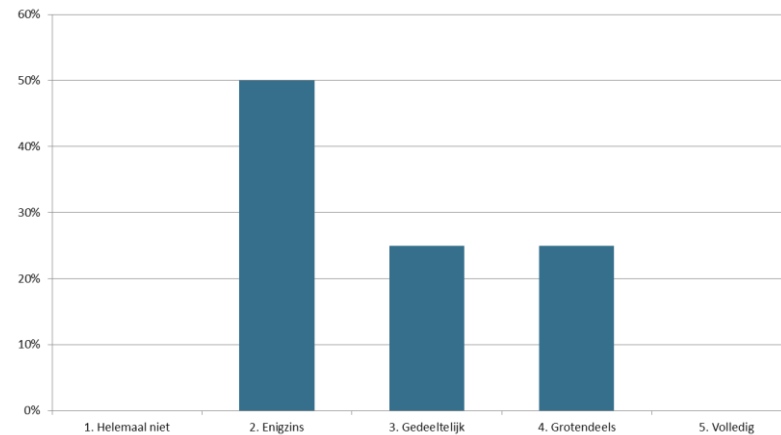
- Dit soort privacy-by-design oplossingen zijn vaak maatwerk en er is te weinig expertise bij overheden om dit goed te kunnen reguleren.
- Er zijn nog nauwelijks standaarden en de technologie is nog net iets te nieuw (nog weinig toepassingen in praktijk) om al te spreken van een duidelijke regulering.
- Hoe lopen de lijnen tussen strafrecht en bestuursrecht in deze use case?

(Mogelijke) sterkten:

- PET toepassingen kunnen ondersteunend zijn. Op basis van wetenschappelijke rapporten, juridische adviezen, rechterlijke uitspraken en beleidsvisie kan de wetgever toepassingen van PET regelen.
- De Nederlandse overheid kan via aanvullende wet- en regelgeving de AVG en UAVG (Uitvoeringswet AVG) aanvullen.
- In zoverre sprake is van de verwerking van strafrechtelijke gegevens, biedt de UAVG de mogelijkheid om deze gegevens onder voorwaarden te verwerken door of ten behoeve van organen belast met de toepassing van het strafrecht.
- Tegelijkertijd biedt de (U)AVG wel een kader van waaruit de verwerking van persoonsgegevens beoordeeld moet worden.

› MOGELIJK EFFECT OP HANDHAAFBAARHEID ($SD = 0,83$)

DENK AAN: HANDHAVING DOOR DE NEDERLANDSE OVERHEID VAN DE NALEVING VAN WET- EN REGELGEVING TEN AANZIEN VAN DE TECHNOLOGIE.

(Mogelijke) zwakten:

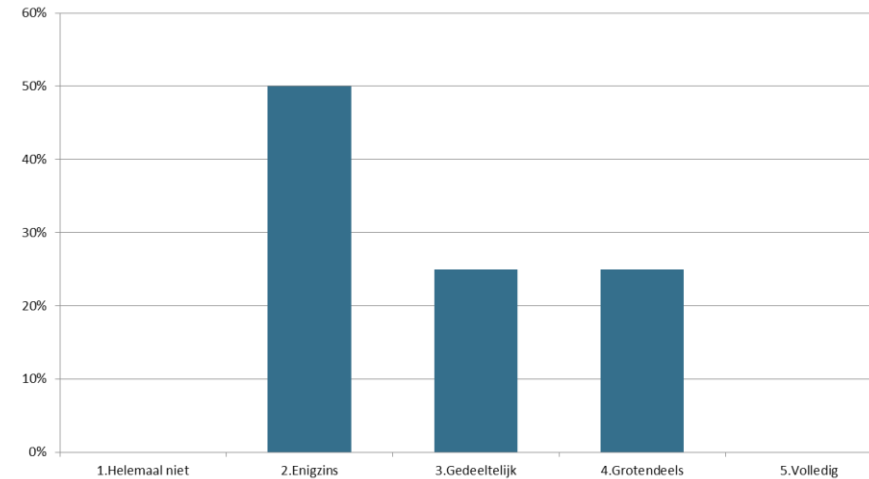
- Niet helder wat exact de handhaafbaarheid is van de gebruikte technieken.
- De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft een enorme backlog aan grote datalekken en heeft weinig capaciteit en expertise om zich druk te maken om dit soort PET-oplossingen.
- AP heeft aantoonbaar te weinig capaciteit om toe te zien op goede naleving van de wettelijke kaders. Dat betekent dat eventueel niet voldoen aan voorwaarden en het ontstaan van function creep niet afdoende in beeld kan zijn. Hetzelfde geldt voor de geautomatiseerde besluitvorming die het resultaat kan zijn van toepassing van MPC.

(Mogelijke) sterkten:

- Toepassende organisatie zelf, AP, wetenschap, rechter zijn al aanwezig.
- AP kan als toezichthouder optreden.

› MOGELIJK EFFECT OP MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK (SD = 0,83)

DENK AAN: DRAAGVLAK VOOR (BESTAANDE) WET- EN REGELGEVING TEN AANZIEN VAN DE TECHNOLOGIE.

(Mogelijke) zwakten:

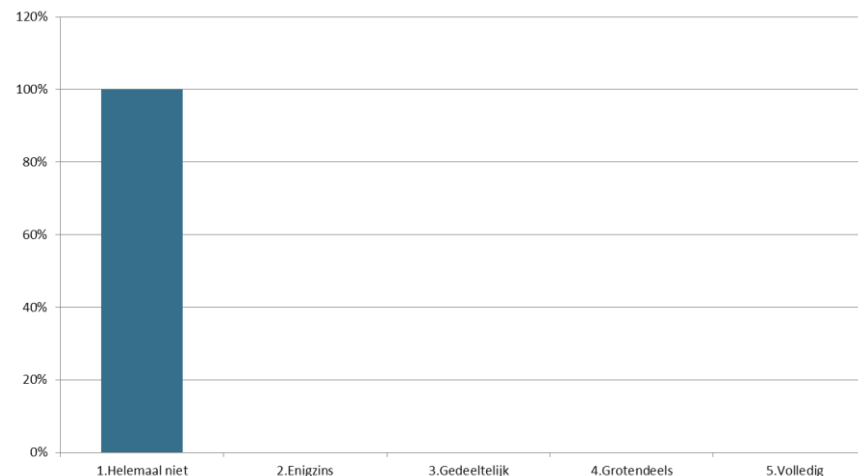
- Er is draagvlak voor maatregelen die fraude tegengaan, maar veel weerstand voor de inzet van systemen die moeilijk te doorgronden zijn en waarvan de uitkomsten niet controleerbaar of uitlegbaar zijn.
- Intransparantie (lastig uit te leggen wat er precies gebeurt) van de methode zou kunnen leiden tot weerstand.
- Recente misstanden binnen de Belastingdienst (toeslagenaffaire, SyRI) leiden tot publiek wantrouwen over de intenties en de aanpak van overheidsorganisaties.

(Mogelijke) sterkten:

- PET komt meer en meer op in verschillende domeinen. Er ontstaat meer druk om de techniek te duiden in een bestaande wet- en regelgeving.
- Nog beter uitleggen wat PET is, wat de kansen en risico's zijn en hoe deze verzilveren/mitigeren.
- Privacy schending van burgers door de overheid ligt steeds meer onder een maatschappelijke loep. Dit soort ontwikkelingen zullen dan ook vooral worden aangemoedigd door de maatschappij. Voor draagvlak kan belangrijk zijn: grote mate van transparantie over de persoonlijke data die met elkaar vergeleken wordt, hoe lang die wordt gebruikt en hoe het wordt opgeslagen. Evenals uitlegbaarheid van beslissingen.

› MOGELIJK EFFECT OP MARKTORDENING (SD = 0,00)

DENK AAN: REGULERING VOORKOMT VERSTORING VAN DE (OORSPRONKELIJKE EN/OF POTENTIELE, TOEKOMSTIGE) MARKT

(Mogelijke) zwakten:

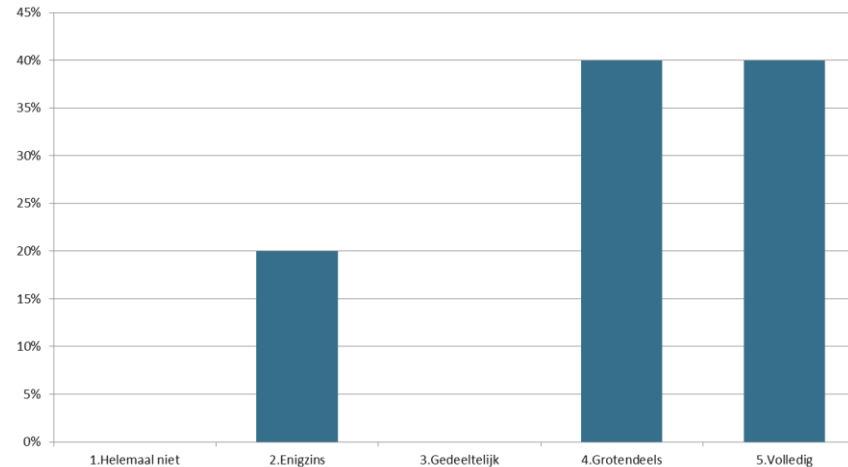
- Er is geen sprake is van marktordening.
- De uit te voeren taak is een publieke taak waar geen concurrentie op van toepassing is en waar geen markt aan te koppelen is.
- Voor PET is er nog geen echte markt.
- Marktpartijen experimenteren zelf ook.

(Mogelijke) sterkten:

- Overheid kan hierin een trekkende rol spelen om privacy te waarborgen in marktproducten voor PET.

› MOGELIJK EFFECT OP RECHTSSTATELIJKHEID (SD = 1,10)

DENK AAN: JURIDISCHE BEVOEGDHEID VAN DE OVERHEID OM DE TECHNOLOGIE ZELF IN TE ZETTEN.

(Mogelijke) zwakten:

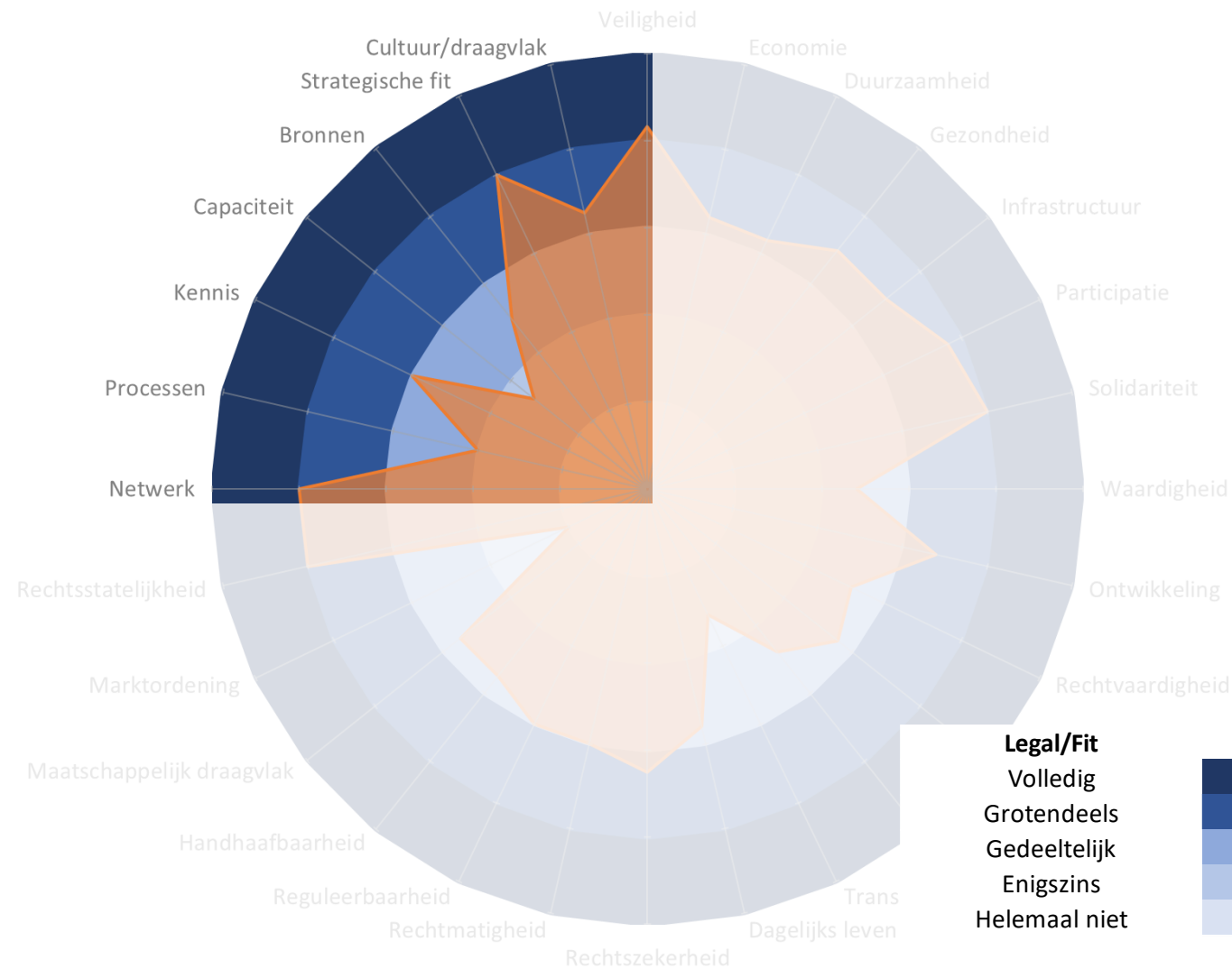
- Niet helder is over welke techniek concreet wordt gesproken hier.
- Wat vaak nog onduidelijk is bij PET's, is welke partijen welke rol hebben in het verwerkingsproces. Is er bijvoorbeeld sprake van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid?
- Er moeten juridische waarborgen zijn.

(Mogelijke) sterkten:

- De uitvoering van publieke taken is sterk afhankelijk van informatie uitwisseling, de ontwikkeling en het gebruik van Privacy Enhancing Technologies draagt bij aan het efficiënter/effectiever/veiliger maken van deze processen.
- AVG is gedurende het gehele verwerkingsproces van toepassing.
- De overheid kan, en wellicht moet, de technologie toepassen. De samenleving accepteert niet dat informatie beschikbaar bij de overheid in silo's blijft.
- Hier is sprake is van een taak die exclusief aan publieke organen is toebedeeld en de overheid heeft hier dus het exclusieve right to play.

USE CASE 1: BESTUURLIJK AFPAKKEN

FIT

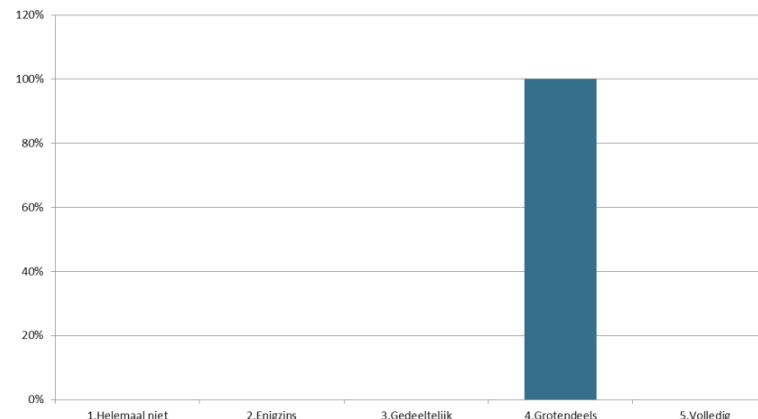

SELF-scan resultaten

› MOGELIJK EFFECT OP NETWERK (SD = 0,0)

DENK AAN: ORGANISATIE IS ONDERDEEL VAN EEN VOLLEDIG NETWERK VAN EXPERTS EN BETROKKENEN OP HET THEMA IN HET BEDRIJFSLEVEN, WETENSCHAP, INTERNATIONALE COMMUNITY EN INTERN INTERDEPARTEMENTAAL.

(Mogelijke) zwakten:

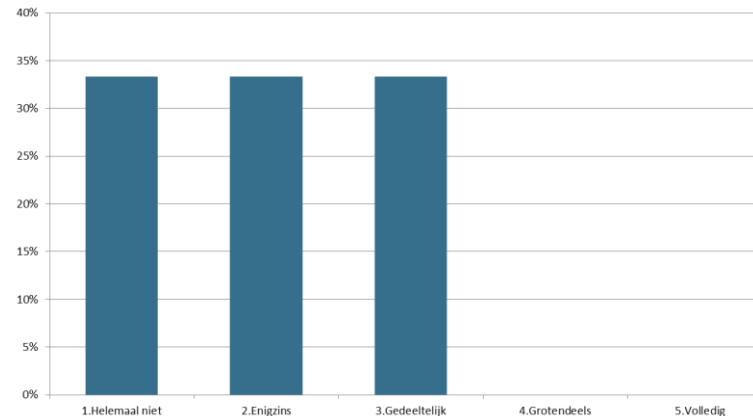
- Infodeling intern/extern is altijd lastig.
- Intern zicht/vastlegging van Ondernemers ontbreekt.
- Geen zicht op externe contacten die we als Oss hebben op dit gebied.

(Mogelijke) sterkten:

- De gemeente Oss heeft de afgelopen jaren behoorlijk geïnvesteerd op de aanpak van ondermijning.
- Integraal werken gaat goed.
- Gemeente Oss is een stevige organisatie met experts in zowel het Veiligheids- als het Financieel-domein.

› MOGELIJK EFFECT OP PROCESSEN (SD = 0,82)

DENK AAN: AANWEZIGHEID VAN DE BENODIGDE PROCESSEN, BIJVOORBEELD EEN OMGEVING VOOR EXPERIMENTEREN.

(Mogelijke) zwakten:

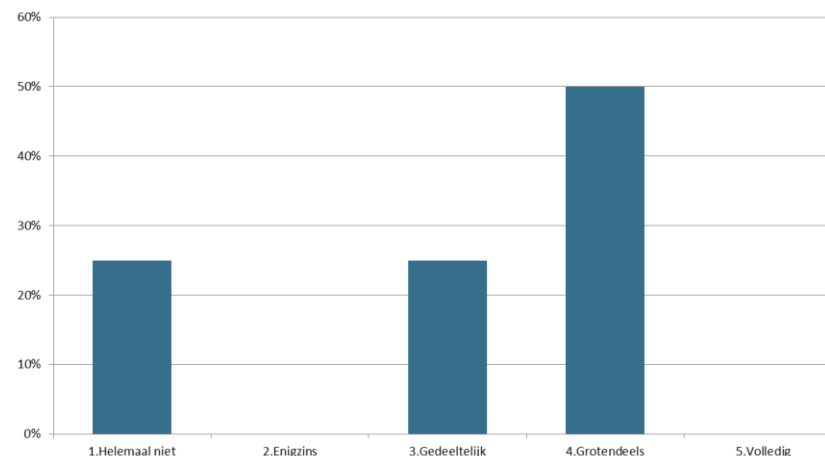
- De externe informatie via het incassobureau ligt buiten ons proces waar we controle op hebben.
- Qua incasso worden de processen volledig herzien in verband met een nieuw financieel systeem per 2022 of 2023.
- Gegevens uit het huidige financieel systeem zijn lastig te ontsluiten.
- Iedereen heeft het erg druk, waardoor er altijd minder tijd/capaciteit is voor dit soort 'experimenten'.
- Er is niet een bepaalde club mensen vrij gemaakt voor dit soort dingen.
- De organisatie is in ontwikkeling.

(Mogelijke) sterkten:

- Een algemene omgeving voor experimenteren zal bij ICT aanwezig zijn.
- De gemeente staat er voor open, en waar een wil is, is een weg.

› MOGELIJK EFFECT OP KENNIS (SD = 1,22)

DENK AAN: AANWEZIGHEID VAN DE BENODIGDE KENNIS EN SKILLS OM MET DIT THEMA OM TE GAAN.

(Mogelijke) zwakten:

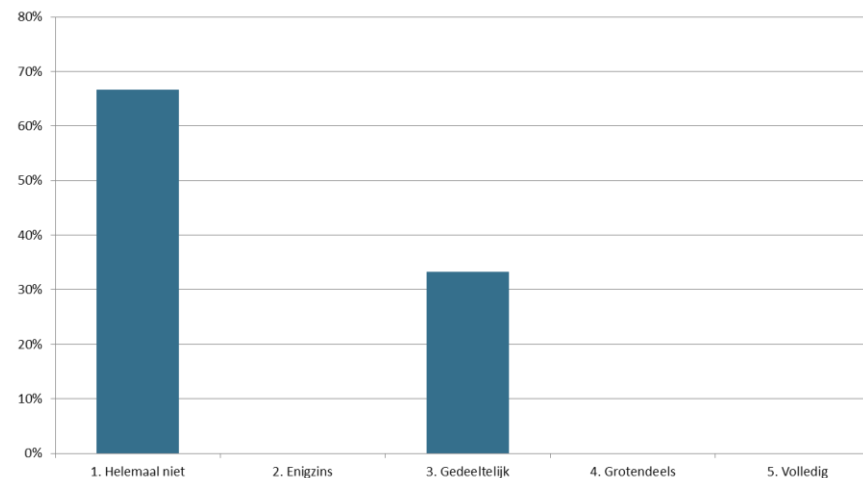
- Kennis is nog niet volledig omdat sommige processen op financieel vlak niet (meer) in huis zijn georganiseerd.
- Kennis binnen de organisatie moet nog gebundeld worden.
- Dit kan en moet beter.

(Mogelijke) sterkten:

- Kennis en kunde op het gebied van veiligheid en financieel zijn aanwezig.
- Er is redelijk wat kennis binnen de organisatie.
- Er is voldoende kennis in huis. Met de ondersteuning vanuit TF-RIEC moet het helemaal goed komen.

› MOGELIJK EFFECT OP CAPACITEIT (SD = 0,94)

DENK AAN: BESCHIKBAARHEID VAN PERSONELE CAPACITEIT DIE OP DIT ONDERWERP GEZET KAN WORDEN, ZOWEL VOOR VERANTWOORDELIJKE ALS VOOR UITVOERENDE ROLLEN.

(Mogelijke) zwakten:

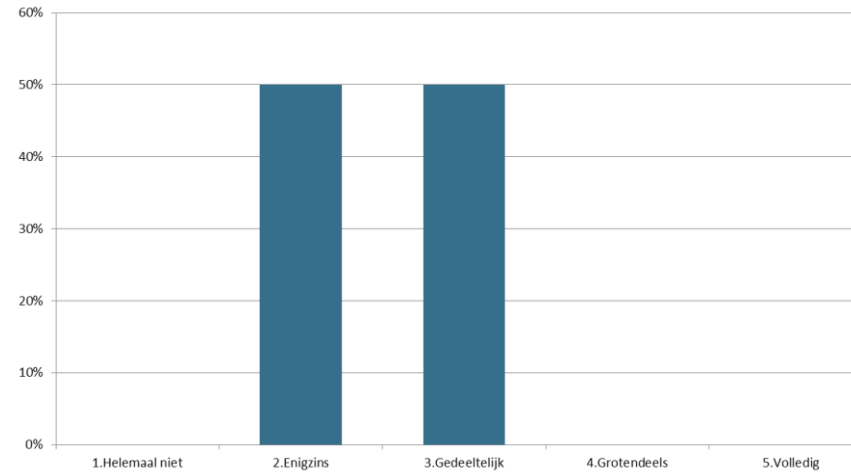
- Er is weinig capaciteit. Iedereen heeft het erg druk.
- In verband met aanbesteding en implementatie van een nieuw financieel systeem, zijn er geen mensen die dit als project er nog bij kunnen doen. (Of de tijdsbesteding moet te overzien zijn.)

(Mogelijke) sterkten:

- Men wil wel, dus er wordt tijd voor vrij gemaakt.

› MOGELIJK EFFECT OP BRONNEN (SD = 0,5)

DENK AAN: AANWEZIGHEID VAN DE BENODIGDE TECHNOLOGIE, FYSIEKE MATERIALEN, TOOLS, APPARATUUR BINNEN DE ORGANISATIE.

(Mogelijke) zwakten:

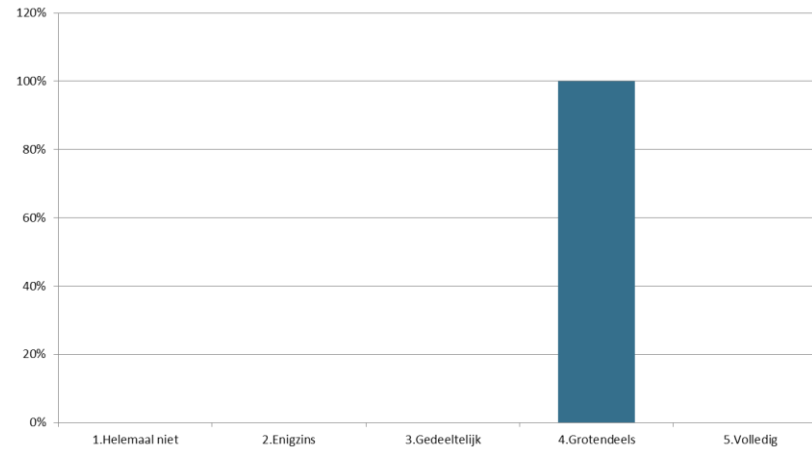
- Registratie van ondernemers nog niet voldoende.
- Bronnen zijn er voor het grootste gedeelte niet of weinig. (Is dit niet het onderdeel waarbij TNO ondersteunt met de MPC-technologie?)
- Geen zicht op welke bronnen nodig zijn voor deze use case.

(Mogelijke) sterkten:

- Debiteurenadministratie lijkt goed in beeld.

› MOGELIJK EFFECT OP STRATEGISCHE FIT (SD = 0,0)

DENK AAN: TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING IS IN LIJN MET BELEIDSVISIE EN ER IS EEN MATCH MET MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE.

(Mogelijke) zwakten:

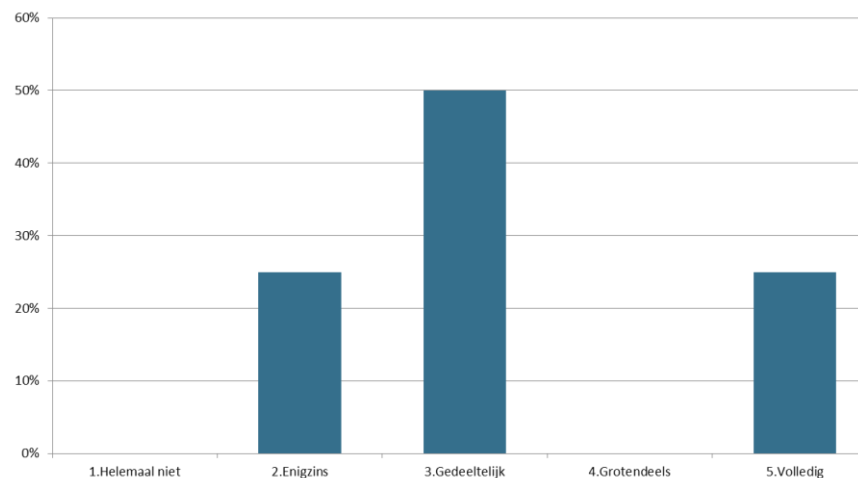
- ...

(Mogelijke) sterkten:

- De gemeente heeft de laatste jaren flinke stappen gezet in de aanpak van ondermijning. Dit sluit daar mooi op aan.
- Gemeente Oss heeft zich gecommitteerd aan de integrale aanpak van ondermijning wat hierbij aansluit.

› MOGELIJK EFFECT OP CULTUUR/DRAAGVLAK (SD = 1,09)

DENK AAN: DE BETROKKENEN BEGRIJPEN DE ONTWIKKELING, ZE STAAN KLAAR VOOR VERANDERING, EN ZE ZIEN DE TOEGEVOEGDE WAARDE; OOK ALS TAAKOPVATTING.

(Mogelijke) zwakten:

- De organisatie is in ontwikkeling.
- Niet zeker hoe dit binnen de afdeling incasso wordt gezien.

(Mogelijke) sterkten:

- Iedereen onderkent dat dit een belangrijk onderwerp is, dat slimmer en beter uitgevoerd kan worden met de juiste inrichting met betrekking tot informatie-uitwisseling.
- De personen betrokken bij deze pilot zien de toegevoegde waarde in en zijn met veel enthousiasme aan de slag gegaan.
- Binnen de afdeling veiligheid ziet men zeker de toegevoegde waarde.

› **SELF-SCAN RESULTATEN**
DE IMPACT VAN MOGELIJKE PRIVACY ENHANCING TECHNOLOGY
(PET) TOEPASSINGEN | CORINE BONTE, KIMBERLEY KRUIJVER,
HANS VAN VLIET, MARIANNE SCHAAPHOK